

V Bruseli 2. júla 2026
(OR. en)

11471/26

CULT 92
AUDIO 92
SOC 477
SUSTDEV 57
SAN 568
EDUC 322

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	2. júla 2026
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2026) 337 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2026) 337 final.

Príloha: COM(2026) 337 final

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 2. 7. 2026
COM(2026) 337 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026

Obsah

1. ÚVOD	2
2. KONTEXT	2
3. PRACOVNÝ PLÁN – HLAVNÉ VÝSLEDKY PRIESKUMU.....	3
3.1. Všeobecná spätná väzba k pracovnému plánu.....	4
3.2. Poznámky k pracovným metódam	4
4. PREHLAD VYKONANEJ PRÁCE	5
4.1. Priorita a) umelci a kultúrni pracovníci: posilnenie kultúrnych a kreatívnych sektorov	5
4.2. Priorita b) kultúra pre ľudí: podpora účasti na kultúrnom živote a úlohy kultúry v spoločnosti	10
4.3. Priorita c) kultúra pre planétu: využitie potenciálu kultúry	14
4.4. Priorita d) kultúra v záujme partnerstiev spoločnej tvorby: posilnenie kultúrneho rozmeru vonkajších vzťahov EÚ.....	18
5. VÝHLAD DO BUDÚCNOSTI: ĎALŠÍ PRACOVNÝ PLÁN PRE KULTÚRU	19
PRÍLOHA	23

SPRÁVA KOMISIE O PRACOVNOM PLÁNE EÚ PRE KULTÚRU NA ROKY 2023 – 2026

1. ÚVOD

V uznesení Rady o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026¹ sa stanovujú priority politickej spolupráce, ktoré sa vykonávajú prostredníctvom spolupráce medzi členskými štátmi, Komisiou a predsedníctvami Rady. V uznesení sa Komisia vyzýva, aby do júna 2026 prijala záverečnú správu o vykonávaní na základe dobrovoľných písomných príspevkov členských štátov.

V tejto správe sa hodnotí pokrok dosiahnutý od januára 2023, vyzdvihujú sa kľúčové úspechy a stanovujú sa budúce priority po roku 2026 s cieľom poskytnúť informácie pre diskusie v Rade o nasledujúcom pracovnom pláne. Hoci je tento dokument komplexný, nezahŕňa iniciatívy EÚ v oblasti kultúrnej politiky, ktoré nesúvisia s témami pracovného plánu.

Na účely vypracovania správy uskutočnila Komisia cieleň prieskum medzi členskými štátmi (od 3. februára do 19. marca 2026). Jeho súčasťou bolo zhromažďovanie údajov o vykonávaní pracovného plánu a jeho prínose pre tvorbu vnútroštátnych politík, ako aj o vhodnosti jeho pracovných metód a priorít pre ďalší cyklus². Výsledky prieskumu sú uvedené v prílohe 1. Hodnotenie vychádza aj z práce Komisie, komunikačnej výmeny s inými inštitúciami EÚ a z dialógu s kultúrnymi a kreatívnymi sektormi.

2. KONTEXT

Politické opatrenia EÚ v oblasti kultúry boli v priebehu posledného desaťročia usmerňované európskymi stratégiami Komisie pre kultúru³, európskym akčným rámcom pre kultúrne dedičstvo⁴, spoločným oznámením s názvom Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy⁵ a od roku 2002 aj viacročnými pracovnými plánmi Rady pre kultúru.

Pracovný plán EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026 bol vypracovaný v reakcii na štyri hlavné vývojové trendy, ktoré mali významný vplyv na európske kultúrne prostredie.

- *Pandémia ochorenia COVID-19.* Odhalili sa ňou štrukturálne slabé miesta v kultúrnych a kreatívnych sektoroch, medzi ktoré patria najmä neisté pracovné podmienky umelcov, nedostatočná sociálna ochrana a digitálna priepasť v účasti na kultúrnom živote.
- *Nelegálna komplexná invázia Ruska na Ukrajinu.* Táto invázia priamo ohrozila ukrajinské kultúrne dedičstvo, umelcov a kultúrnych pracovníkov. Zároveň sa v rámci nej zneužíva kultúra ako zbraň, čím sa podkopávajú základné hodnoty EÚ. Okrem toho sa ňou zdôraznila kľúčová úloha, ktorú kultúra zohráva v oblasti spoločenskej odolnosti a rekonštrukcie po skončení konfliktu. Takisto sa ňou zdôraznil význam nielen boja proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi, ale vo všeobecnejšom zmysle aj dôležitosť kultúrnej spolupráce ako kľúčového rozmeru solidarity EÚ.
- *Rýchla digitálna transformácia urýchľovaná generatívnou umelou inteligenciou.* Priniesla nielen nové príležitosti pre kultúrne a kreatívne sektory, ale aj výzvy v oblasti odmeňovania tvorcov a ochrany duševného vlastníctva. Má to takisto dôsledky pre kultúrnu rozmanitosť a pre objaviteľnosť európskeho obsahu online.
- *Zhoršujúca sa núdzová situácia v oblasti klímy a energetickej kríza.* Tieto javy poukázali na zraniteľnosť kultúrnych a kreatívnych sektorov voči environmentálnym hrozbám a zároveň

¹ [Uznesenie Rady o pracovnom pláne EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026.](#)

² Predbežné zistenia vyplývajúce z analýzy prieskumu boli predložené výboru pre kultúrne záležitosti v Bruseli 27. marca 2026.

³ Oznámenie Komisie o [európskej stratégii pre kultúru v globalizovanom svete](#) a oznámenie Komisie s názvom [Nová európska stratégia pre kultúru.](#)

⁴ [Európsky akčný rámec pre kultúrne dedičstvo.](#)

⁵ [Spoločné oznámenie s názvom Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy.](#)

ich vyzdvihli ako kľúčových strategických aktérov pri napredovaní k dosiahnutiu cieľov udržateľnosti. Energetická kríza zároveň zdôraznila naliehavosť prechodu na udržateľné postupy vo všetkých oblastiach vrátane kultúry.

Popri týchto výzvach čelia kultúrne a kreatívne sektory značným finančným ťažkostiam. Tieto mnohostranné problémy kladú na zdroje bezprecedentné nároky, čo núti jednotlivé sektory prispôbiť svoje prevádzkové modely a hľadať inovačné riešenia s cieľom posilniť odolnosť.

Program Kreatívna Európa bol aktivovaný s cieľom reagovať na pracovný plán EÚ pre kultúru, pričom jeho ročné pracovné programy podporujú kľúčové iniciatívy od roku 2024. Priority pracovného plánu boli začlenené do hlavných výziev na predkladanie návrhov: každoročnej výzvy na predkladanie návrhov v oblasti kultúrnej spolupráce, výzvy pre európske siete kultúrnych a kreatívnych organizácií a európske platformy pre začínajúcich umelcov – vďaka nim bolo vybraných 39 sietí a 19 platforiem, ktoré vykonávajú pracovné balíky a činnosti priamo prispievajúce k prioritám pracovného plánu.

Na inštitucionálnej úrovni EÚ bolo obdobie od roku 2024 poznačené začiatkom nových mandátov Európskeho parlamentu a Európskej komisie. V politických usmerneniach Komisie⁶ a novom strategickom programe Európskej rady⁷ sa stanovuje všeobecný smer činnosti EÚ. To všetko sa odohráva na pozadí zvýšeného globálneho geopolitického napätia, rastúcich hrozieb pre demokratické hodnoty, čoraz nestálejších trhov – s dôsledkami pre európske hospodárstvo – a rýchleho rozmachu umelej inteligencie. V týchto strategických rámcoch sa kladie veľký dôraz na demokraciu, odolnosť, prosperitu, konkurencieschopnosť, bezpečnosť a globálnu úlohu EÚ.

V reakcii na výzvu Rady a na výzvy Európskeho parlamentu a zainteresovaných strán predložila Komisia v prvom roku svojho nového mandátu nový strategický rámec EÚ pre kultúru – **Kultúrny kompas pre Európu**⁸ (november 2025). Vyjadruje sa v ňom vízia, v rámci ktorej sa kultúra kladie do centra tvorby politík EÚ a kultúrna politika sa zosúladzuje so širšími politickými prioritami EÚ. Kompas pomáha európskym kultúrnym a kreatívnym sektorom prosperovať, a to nielen v rámci Európy, ale aj na celosvetovej úrovni. Dosahuje to tým, že sa zameriava na kľúčové oblasti, medzi ktoré patrí umelecká sloboda, prístup ku kultúre, pracovné podmienky v kultúrnych a kreatívnych sektoroch, odolnosť, konkurencieschopnosť, prispôbenie sa umelej inteligencii a medzinárodné kultúrne vzťahy.

Kultúrny kompas je v súlade s návrhom Komisie na nový viacročný finančný rámec a je ním ďalej posilnený, a to najmä navrhovaným programom AgoraEU, ako aj ďalšími nástrojmi, ako je Európsky fond pre konkurencieschopnosť, čo signalizuje zámer zvýšiť investície EÚ do kultúry.

Z hľadiska regulácie mali prelomové právne predpisy v digitálnej oblasti prijaté od roku 2022 široký dosah na viaceré odvetvia vrátane kultúry, a to najmä akt o digitálnych službách, akt o digitálnych trhoch a akt o umelej inteligencii. Na rôznych úrovniach a v rámci svojej pôsobnosti prispievajú k vytváraniu bezpečnejšieho, transparentnejšieho a spravodlivejšieho digitálneho prostredia. Prínosom sú aj pre kultúrne a kreatívne sektory a pre práva tvorcov.

Na multilaterálnej úrovni nadobudla kultúra významné postavenie na fórach, ako sú G7⁹, G20¹⁰ a UNESCO¹¹, kde sa nielen uznáva ako dôležitá priorita sama osebe, ale aj ako prierezový faktor podporujúci demokraciu, súdržnosť, konkurencieschopnosť a globálne postavenie Európy.

3. PRACOVNÝ PLÁN – HLAVNÉ VÝSLEDKY PRIESKUMU

Pracovný plán EÚ pre kultúru na roky 2023–2026 naďalej predstavuje kľúčový nástroj, ktorý usmerňuje politickú spoluprácu medzi členskými štátmi na úrovni EÚ. Stanovujú sa v ňom hlavné

⁶ [Politické usmernenia 2024 – 2029 | Európska komisia.](#)

⁷ [Strategický program na roky 2024 – 2029.](#)

⁸ [Kultúrny kompas pre Európu – Kultúra a tvorivosť.](#)

⁹ [2024 Taliansko.](#)

¹⁰ [2023 India, 2024 Brazília, 2025 Južná Afrika.](#)

¹¹ [Vyhlásenie MONDIACULT z roku 2022](#) a [výsledný dokument MONDIACULT z roku 2025.](#)

zásady, štyri najdôležitejšie priority¹² a 21 tematických opatrení. Bolo navrhnutých niekoľko opatrení s cieľom zabezpečiť súdržnosť politík a nadväznosť na predchádzajúci pracovný plán (na roky 2019 – 2022). Nasledujúce hodnotenie vychádza z odpovedí členských štátov na prieskum, a to vrátane odpovedí na otázky s hodnotením aj na otvorené otázky.

3.1. Všeobecná spätná väzba k pracovnému plánu

Členské štáty¹³ kladne zhodnotili tento pracovný plán ako relevantný a strategický rámec pre riadenie európskej kultúrnej spolupráce. Najväčšia zhoda sa týkala hlavných priorít pracovného plánu¹², pričom jasná väčšina sa v plnej miere zhodla na tom, že sú primerané. Pokiaľ ide o 21 tém, hoci sa respondenti vo veľkej miere zhodli na tom, že sú relevantné, mnohí uviedli, že by sa mohli ešte viac spresniť.

Vykonávanie pracovného plánu vo veľkej miere splnilo očakávania členských štátov. Pokiaľ ide o vplyv na politiku, respondenti prieskumu sa zhodli na tom, že pracovný plán prispel k formovaniu existujúcich oblastí tvorby vnútroštátnych kultúrnych politík a rozšíril politické programy o nové témy. V kvalitatívnych odpovediach sa potvrdilo, že výstupy, ako sú správy v rámci otvorenej metódy koordinácie (OMK) a činnosti v rámci partnerského učenia, podporili tvorbu politík založenú na faktoch, posilnili medzirezortnú spoluprácu a prispeli k formulácii národných stratégií – napríklad v oblastiach, ako sú kultúra a zdravie, udržateľnosť a pracovné podmienky umelcov.

Tento pracovný plán takisto prispel k posilneniu uznania kultúry vo všetkých oblastiach politiky, pričom drvivá väčšina respondentov sa zhodla na tom, že posilnil úlohu kultúry v ostatných sektoroch. Tento príspevok bol však častejšie hodnotený skôr čiastočným než plným súhlasom, čo odráža pretrvávajúce výzvy pri dosahovaní hlbšej medzisektorovej integrácie.

Napriek týmto pozitívnym zisteniam boli zaznamenané aj niektoré obmedzenia. Členské štáty poukázali na nerovnomerné premietanie priorít EÚ do konkrétnych národných výsledkov. Uviedli opakujúce sa problémy, ako napríklad obmedzenú prehľadnosť a sledovanie opatrení, nedostatočné zameranie na vykonávanie a potrebu väčšej konzistentnosti medzi jednotlivými nástrojmi. Vo viacerých odpovediach sa takisto poukázalo na dôležitosť zachovania cieleného pracovného plánu s jasnými prioritami a hmatateľnou pridanou hodnotou.

3.2. Poznámky k pracovným metódam

Nástroje pracovného plánu boli vo všeobecnosti považované za vhodné na prispievanie k tvorbe politík, pričom skupiny OMK získali obzvlášť vysoké hodnotenia a vynikli ako najúčinnější nástroj spolupráce. Kvalitatívna spätná väzba poukázala na významnú pridanú hodnotu skupín OMK, ktoré umožňujú partnerské učenie, výmenu poznatkov a vypracúvanie výstupov relevantných pre tvorbu politík, pričom zároveň prispievajú k budovaniu trvalých sietí expertov naprieč členskými štátmi. Skupiny OMK boli považované za najúčinnšie vtedy, keď mali jasné mandáty, dostatočne zamerané témy a výstupy priamo prepojené s vykonávaním, politickými nástrojmi a nástrojmi financovania. Medzi výzvy, ktoré respondenti identifikovali, však patrili príliš široké mandáty, veľká pracovná záťaž (vrátane administratívnej záťaže) a ťažkosti pri zabezpečovaní medzisektorovej účasti. Niektorí respondenti takisto poukázali na nedostatky v organizácii, medzi ktoré patrili nerovnomerný počet zasadnutí a oneskorenia pri zabezpečovaní výstupov.

Činnosti partnerského učenia¹⁴ boli vysoko cenené za to, že poskytujú praktické a prenosné prístupy a podporujú vykonávanie na vnútroštátnej úrovni. Podobne kladne boli hodnotené aj semináre, hoci o niečo menej; ich účinnosť závisela od ich zamerania a nadväzujúcich opatrení.

¹² a) Umelci a kultúrni pracovníci: posilnenie kultúrnych a kreatívnych sektorov; b) kultúra pre ľudí: podpora účasti na kultúrnom živote a úlohy kultúry v spoločnosti; c) kultúra pre planétu: využitie potenciálu kultúry; d) kultúra v záujme partnerstiev spoločnej tvorby: posilnenie kultúrneho rozmeru vonkajších vzťahov EÚ.

¹³ Na prieskum odpovedalo 26 členských štátov EÚ.

¹⁴ V súvislosti s týmito opatreniami pracovného plánu: „Kultúra a podpora demokracie: smerom ku kultúrnemu občianstvu v Európe“; „Ochrana dedičstva pred prírodnými katastrofami a katastrofami spôsobenými ľudskou činnosťou“; „Zachovanie kultúrneho dedičstva a posilnenie postavenia miestnych kultúrnych a kreatívnych sektorov na Ukrajine“.

Ostatné nástroje získali skôr zmiešané hodnotenia. Stretnutia think-tanku a hodnotenia si získali menšiu podporu, pričom hodnotenia boli často označované za neprimerane náročné v porovnaní s ich pridanou hodnotou. Expertné skupiny pod vedením Komisie boli celkovo vnímané pozitívne.

Členské štáty v súvislosti so všetkými pracovnými metódami dôsledne požadovali zlepšenia v oblasti nadväzujúcich opatrení a vykonávania. Zahnuté boli jasnejšie prepojenia medzi diskusiami a konkrétnymi výsledkami, lepšie šírenie výsledkov a stručnejšie i prístupnejšie výstupy. Silnú podporu získalo aj rozšírenie hybridných foriem účasti a zabezpečenie dostatočných zdrojov na zapájanie verejnosti. Činnosti partnerského učenia boli osobitne vyzdvihnuté ako forma, ktorú by bolo možné využívať vo väčšej miere.

Celkovo možno konštatovať, že hoci sú pracovné metódy vo všeobecnosti považované za relevantné a užitočné, ich účinnosť by sa mohla ešte zvýšiť prostredníctvom cieleniejšieho zamerania, lepšej koordinácie a väčšieho dôrazu na premenu výstupov na konkrétne výsledky politiky.

4. PREHĽAD VYKONANEJ PRÁCE

V tejto kapitole sa opisuje vykonávanie pracovného plánu v rámci jednotlivých priorít a všetkých 21 tematických opatrení, pričom sa hodnotí dosiahnutý pokrok a kľúčové výstupy. Takisto sa uvádzajú príklady súvisiacich opatrení prijatých na úrovni členských štátov. Celkovo sa opatrenia vykonávali podľa plánu, hoci vzhľadom na vysoký počet plánovaných výstupov a zložité geopolitické a politické pomery bolo potrebné urobiť isté úpravy.

4.1. Priorita a) umelci a kultúrni pracovníci: posilnenie kultúrnych a kreatívnych sektorov

1. *Postavenie a pracovné podmienky umelcov a kultúrnych a kreatívnych pracovníkov*

Pracovné podmienky umelcov zostávajú nespornou prioritou v programe EÚ, pričom sa tejto problematike venuje pozornosť prostredníctvom pracovného plánu EÚ pre kultúru, ministerských diskusií, iniciatívnej správy Európskeho parlamentu¹⁵ a spolupráce medzi Komisiou a členskými štátmi. Od konca roka 2025 je tento trend ešte viac posilnený Kultúrnym kompasom pre Európu.

Komisia uľahčovala činnosť skupiny otvorenej metódy koordinácie (OMK), ktorú tvorili experti z ministerstiev kultúry a ministerstiev práce a sociálnych vecí všetkých 27 členských štátov EÚ. Skupina sa zaoberala celým radom relevantných tém – vrátane postavenia umelcov a sociálneho zabezpečenia, spravodlivých postupov, zručností a celoživotného vzdelávania, ako aj umeleckej slobody – a v júli 2023 uverejnila svoju správu a odporúčania¹⁶. Na základe týchto zistení bola na platforme CreativesUnite¹⁷ spustená sekcia „This is How We Work“ (Takto pracujeme), v ktorej sa ponúkajú faktické informácie a porovnávacie údaje o právnych rámcoch členských štátov, a to vrátane informácií o sociálnom zabezpečení a pracovných vzťahoch.

Kľúčovým odporúčaním skupiny OMK bolo „vytvoriť rámec EÚ pre pracovné podmienky umelcov a kreatívnych pracovníkov“. V novembri 2023 prijal Európsky parlament legislatívne uznesenie z vlastnej iniciatívy, v ktorom vyzval na vytvorenie takéhoto rámca.

V máji 2024 usporiadalo belgické predsedníctvo seminár o pracovných podmienkach umelcov, zatiaľ čo Komisia zorganizovala odborný seminár so skupinou OMK. Európsky orgán práce (ELA) medzitým usporiadal seminár o nedeklarovanej práci v kultúrnom sektore a uverejnil správu¹⁸. Výbor vedúcich predstaviteľov inšpekcie práce (SLIC) začal vyšetrovanie možných problémov súvisiacich

¹⁵ [2022/2047 \(INI\)](#).

¹⁶ [The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals \(Postavenie a pracovné podmienky umelcov a kultúrnych a kreatívnych pracovníkov\), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.](#)

¹⁷ <https://creativesunite.eu/work-condition/>.

¹⁸ [Creative sectors: ELA study reveals precarious working conditions and undeclared labour \(Kreatívne sektory: štúdiá orgánu ELA odhaľuje neisté pracovné podmienky a nedeklarovanú prácu\) | Európsky orgán práce.](#)

s presadzovaním právnych predpisov EÚ v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (správa bola prijatá v novembri 2025). V júni 2024 zorganizovala sieť MoveS financovaná EÚ (zameraná na voľný pohyb a koordináciu sociálneho zabezpečenia) webinár na tému „Mobilita pracovnej sily a výzvy v oblasti sociálneho zabezpečenia pre umelcov“. V októbri 2024 zvolala Komisia spoločné stretnutie sociálnych partnerov v sektoroch audiovizuálnej tvorby a živých vystúpení s cieľom zistiť nedostatky v uplatňovaní pravidiel EÚ v súvislosti so situáciou umelcov a kultúrnych pracovníkov na trhu práce. V novembri 2024 diskutovali generálni riaditelia pre pracovnoprávne vzťahy (úradníci členských štátov zodpovední za pracovné právo) o výzvach spojených s uplatňovaním pracovného práva so zameraním na postavenie umelcov a výmenu národných postupov.

V máji 2025 zorganizovala Komisia seminár zameraný na partnerské učenie v oblasti sociálnej ochrany umelcov a kultúrnych pracovníkov, na ktorom sa zišli zástupcovia orgánov sociálneho zabezpečenia a ministerstiev kultúry členských štátov, a následne vydala správu¹⁹. V tom istom mesiaci prijala Rada závery o podpore mladých umelcov a profesionálov v kultúrnych a kreatívnych odvetviach na začiatku ich kariéry²⁰, pričom sa zamerala na neisté pracovné podmienky, obmedzené podnikateľské zručnosti a spravodlivú mzdu. Závery obsahujú výzvu, aby sa „presadzovali vhodné podmienky pre sociálnu a profesijnú situáciu mladých umelcov a profesionálov v kultúrnych a kreatívnych odvetviach“.

V decembri 2025 usporiadala Komisia v reakcii na uznesenie Európskeho parlamentu stretnutie za okrúhlym stolom na vysokej úrovni so zainteresovanými stranami, ktoré bolo zamerané na pracovné podmienky umelcov. Následne sa v júni 2026 v Bruseli konala konferencia, ktorej témou boli takisto pracovné podmienky umelcov a ktorá bola zorganizovaná prostredníctvom projektu Creative FLIP²¹ v spolupráci s Komisiou.

Kultúrny kompas pokračuje v úsilí v tejto prioritnej oblasti a navrhuje vypracovanie Charty umelcov EÚ v spolupráci so sociálnymi partnermi a s kultúrnymi a kreatívnymi sektormi v roku 2027. Chartou by sa mali „stanoviť základné zásady, usmernenie a záväzky týkajúce sa spravodlivých pracovných podmienok v týchto odvetviach a zvýšiť dodržiavanie a zodpovednosť, najmä zo strany príjemcov finančných prostriedkov EÚ na financovanie kultúry“. Komisia začala s prípravami v roku 2026.

Podľa prieskumu uskutočneného medzi členskými štátmi patria medzi vnútroštátne opatrenia zamerané na zlepšenie pracovných podmienok umelcov právne reformy (napr. návrhy právnych predpisov, zmeny právnych predpisov a nové systémy sociálnej ochrany alebo hospodárskej podpory) a administratívne nástroje (napr. register umelcov alebo štatút tvorivej osoby pre umelcov, ktorí sú samostatne zárobkovo činnými osobami, a pracovníkov na voľnej nohe). Jedným z výrazných príkladov je írsky program „základný príjem pre umenie“, ktorý bol teraz zavedený natrvalo.

2. Sloboda umeleckého prejavu

V pracovnom pláne sa uznáva sloboda umeleckého prejavu ako základná súčasť kultúrnej činnosti a kľúčové prepojenie medzi kultúrou a demokraciou. Umelecká sloboda teraz čelí novým a čoraz náročnejším výzvam. Rada uznala, že je potrebné vyvinúť spoločné úsilie v celej EÚ.

Počas švédskeho predsedníctva (prvá polovica roka 2023) sa tieto priority presadzovali prostredníctvom konferencie na vysokej úrovni s názvom „Free to Create – Konferencia Európskej únie o slobode umeleckého prejavu a kultúrnych a kreatívnych sektoroch“ (16. – 17. februára, Umeå, Švédsko) a pomocou záverov Rady o ohrozených a vysídlených umelcoch (prijatých 16. mája). Na konferencii predsedníctva sa zišli zástupcovia inštitúcií EÚ, občianskej spoločnosti a umeleckého sektora, aby diskutovali o slobode tvorby. Medzi kľúčové témy patrili sloboda prejavu, vylúčenie z umeleckého diania, vysídlení umelci a ohrození umelci, ako aj podmienky potrebné na prosperitu kultúrnych a kreatívnych sektorov. V záveroch Rady sa potvrdila kľúčová úloha, ktorú umelci

¹⁹ [Mutual learning on inclusive social protection for artists and creative workers \(Partnerské učenie v oblasti inkluzívnej sociálnej ochrany umelcov a kreatívnych pracovníkov\) – Európska komisia.](#)

²⁰ [Závery Rady o podpore mladých umelcov a profesionálov v kultúrnych a kreatívnych odvetviach na začiatku ich kariéry.](#)

²¹ [Finance, Learning, Innovation & Intellectual Property Rights for the CCSI \(Financie, vzdelávanie, inovácie a práva duševného vlastníctva pre kultúrne a kreatívne odvetvia a priemysel\).](#)

zohrávajú v živote, rozvoji a odolnosti spoločností a jednotlivcov, a zdôraznila sa potreba chrániť tvorivosť pred hrozbami alebo porušeniami práv, ktoré umelcov vystavujú nebezpečenstvu v dôsledku ich umeleckej tvorby. Okrem toho sa v záveroch Rady navrhli praktické opatrenia, medzi ktoré patria „mestá poskytujúce útočisko“, núdzové pobyty a integrácia do miestnych komunít.

Sloboda umeleckého prejavu zostala v nasledujúcich rokoch v rámci činnosti Rady v oblasti kultúry na poprednom mieste:

- počas španielskeho predsedníctva (2. polrok 2023) prijali ministri kultúry EÚ na neformálnom stretnutí vyhlásenie z Cáceres²²,
- počas belgického predsedníctva (1. polrok 2024) bolo dokončenie európskeho aktu o slobode médií²³ – hoci táto oblasť nepatrí do pôsobnosti Rady pre vzdelávanie, mládež, kultúru a šport (Rada EYCS) – významným úspechom s vplyvom na slobodu prejavu,
- počas maďarského predsedníctva (2. polrok 2024) prijala Rada závery o zlepšovaní a podpore prístupu ku kultúre²⁴, ktoré obsahujú ustanovenia prispievajúce k ochrane a podpore slobody umeleckého prejavu,
- počas poľského predsedníctva (1. polrok 2025) prijala Rada závery o podpore mladých umelcov a profesionálov v kultúrnych a kreatívnych odvetviach na začiatku ich kariéry²⁰,
- počas dánskeho predsedníctva (2. polrok 2025) prijala Rada závery o strategickej úlohe kultúry, kultúrneho dedičstva a audiovizuálnych diel pri podpore európskych hodnôt a demokratickej odolnosti²⁵.

Kultúrny kompas pre Európu vychádza z prístupu založeného na právach a uznáva sa v ňom, že sloboda umeleckého prejavu je základným predpokladom zdravých demokratických spoločností a odolnej Európy, ktorá chráni svoje hodnoty. Hlavným opatrením v rámci Kompasu je oznámenie o vydávaní novej pravidelnej správy o stave kultúry v EÚ, ktorá sa bude osobitne zameriavať na skúsenosti umelcov v súvislosti so slobodou umeleckého prejavu. Zároveň sa v ňom vyzýva na ochranu umeleckej slobody prostredníctvom súčasných aj budúcich politik a programov EÚ, a to vrátane budúceho programu AgoraEU v rámci budúceho dlhodobého rozpočtu EÚ. Členské štáty a inštitúcie EÚ sa vyzývajú na zabezpečenie toho, aby ich politiky, právne rámce a administratívne postupy podporovali slobodnú umeleckú tvorbu, vyjadrenie a pohyb. Európsky štít na obranu demokracie²⁶, prijatý v ten istý deň ako Kultúrny kompas, má za cieľ dlhodobo chrániť a podporovať demokraciu a spoločenskú odolnosť.

Na vnútroštátnej úrovni členské štáty podľa prieskumu uviedli ako primárnu reakciu nelegislatívne iniciatívy, medzi ktoré patrili konferencie, stratégie a záruky slobody tvorby v rámci verejného programovania alebo financovania kultúry, ako aj cielené programy, ako napríklad Safe to Create, a podpora ohrozených a vysídlených umelcov v mestách.

3. Stimulovanie digitálnej transformácie kultúrnych a kreatívnych sektorov

Digitálna transformácia bola aj naďalej jednou z kľúčových tém spolupráce v oblasti kultúrnej politiky EÚ. V rámci belgického predsedníctva sa na dvojdnovej konferencii o digitálnej transformácii kultúrnych a kreatívnych sektorov kládol osobitný dôraz na zapájanie publika založené na údajoch. Kľúčovým výstupom bol Gentský manifest²⁷, ktorý viedol k založeniu Európskeho politického fóra pre rozvoj publika založený na údajoch v kultúrnych a kreatívnych sektoroch.

²² [Vyhlásenie z Cáceres.](#)

²³ [Nariadenie \(EÚ\) 2024/1083.](#)

²⁴ [Závery Rady o zlepšení a podpore prístupu ku kultúre.](#)

²⁵ [Závery Rady o strategickej úlohe kultúry, kultúrneho dedičstva a audiovizuálnych diel pri podpore európskych hodnôt a demokratickej odolnosti.](#)

²⁶ [JOIN\(2025\) 791 final.](#)

²⁷ [Gentský manifest.](#)

V máji 2025 prijala Rada závery²⁸, v ktorých vyzvala na posilnenie kultúrnych a kreatívnych sektorov prostredníctvom rozvoja publika založeného na údajoch, zvyšovania úrovne zručností, výmeny informácií a podporného politického rámca.

V nadväznosti na to uverejnilo fórum v marci 2026 politický dokument²⁹, v ktorom sa obracia na Komisiu a členské štáty s odporúčaniami na posilnenie dátovej gramotnosti v kultúrnych a kreatívnych sektoroch, na vypracovanie a zavedenie štandardizovaných ukazovateľov sledovanosti a na zavedenie nástrojov na uľahčenie zapájania publika založeného na údajoch.

Kultúrny kompas túto prioritu posilňuje navrhovaním opatrení na zlepšenie zberu a analýzy údajov (kultúrne dátové centrum, správa o stave kultúry), na využitie digitálnych technológií a umelej inteligencie v kultúrnych a kreatívnych odvetviach a priemysle, ako aj na ďalší rozvoj spoločného európskeho dátového priestoru pre kultúrne dedičstvo. Niekoľko diskusií medzi ministrami kultúry z EÚ, a to na formálnych zasadnutiach, ako aj počas neformálnych stretnutí zorganizovaných rotujúcimi predsedníctvami, sa zameralo na digitálnu transformáciu, najmä na umelú inteligenciu. Patrí sem aj neformálne stretnutie ministrov kultúry v Nikózii, ktoré sa konalo 1. – 2. júna a ktoré sa zameralo na témy ako kultúrne práva, tvorivosť a umelá inteligencia.

V prieskume členské štáty ako príklady opatrení na vnútroštátnej úrovni vykonávaných počas obdobia pracovného plánu uvádzali predovšetkým iniciatívy v oblasti financovania, pričom viackrát spomenuli prostriedky z národných plánov obnovy a odolnosti, ktorými sa podporila digitálna a zelená transformácia kultúrnych a kreatívnych sektorov. Významnou oblasťou bola digitalizácia kultúrneho dedičstva³⁰.

4. Stimulovanie zelenej transformácie kultúrnych a kreatívnych sektorov s osobitným zameraním na energetickú krízu

V prvých šiestich mesiacoch roku 2023 vykonalo švédske predsedníctvo v rámci výboru pre kultúrne záležitosti hodnotenie s cieľom posúdiť vplyv energetickej krízy na kultúrne a kreatívne sektory. Zistenia boli zhrnuté v poznámke predsedníctva³¹. Nasledovalo to po náhlom náraste cien energií, ktorý mal a naďalej má významné finančné dôsledky pre kultúrne a kreatívne sektory a mení nákladovú štruktúru ich činností. V poznámke sa venovala pozornosť kultúrnemu dedičstvu a energetickej hospodárnosti, rozoberala sa smernica o energetickej hospodárnosti budov³² a zhromaždili sa príklady podporných opatrení EÚ a členských štátov v duchu výmeny poznatkov a osvedčených postupov. V septembri 2023 sa v rámci štruktúrovaného dialógu „Voices of Culture“ (Hlasy kultúry) medzi Komisiou a kultúrnymi sektormi zišli účastníci, aby diskutovali o tom, ako tieto sektory podporujú zelenú transformáciu a zároveň sa vyrovnávajú s energetickou krízou³³.

Skupina OMK „Podpora zelenej transformácie v kultúrnych a kreatívnych sektoroch s osobitným zameraním na energetickú krízu“ začala svoju činnosť v apríli 2024 pod spoločným predsedníctvom Írska (životné prostredie) a Talianska (kultúra). V rámci tejto skupiny sa zišlo 42 expertov z 22 členských štátov, a to z ministerstiev kultúry a ministerstiev pre klímu a životné prostredie. Skupina sledovala dvojaký cieľ: rozšíriť osvedčené postupy a nástroje na podporu ekologizácie kultúrnych a kreatívnych sektorov a zároveň poukázať na nedostatočne uznávanú úlohu kultúry pri napomáhaní zmene myslenia, ktorá je nevyhnutná pre spravodlivú, inkluzívnu a rovnocennú zelenú transformáciu. Práca expertov vychádzala z predchádzajúcich správ OMK a štúdií EÚ, z externých odborných znalostí a z dvoch osobitných prieskumov. Jej výsledkom bola správa s názvom *Creative shifts: Empowering culture for sustainable living* (Tvorivé zmeny: posilnenie postavenia kultúry v prospech

²⁸ [Závery Rady o posilnení postavenia kultúrnych a kreatívnych odvetví prostredníctvom rozvoja publika založeného na údajoch.](#)

²⁹ [Naar datagedreven publieksontwikkeling in Europa | Departement Cultuur, Jeugd & Media.](#)

³⁰ [Hodnotiaca tabuľka obnovy a odolnosti – Tematická analýza – Kultúrny a kreatívny priemysel.pdf.](#)

³¹ [Hodnotenie energetickej krízy – záverečná poznámka predsedníctva č. 8649/23.](#)

³² [EÚ/2024/1275.](#)

³³ [Správa z tvorivej diskusie Voices of culture: Culture and creative sectors and industries driving green transition and facing the energy crisis \(Kultúrne a kreatívne odvetvia a priemysel, ktoré poháňajú zelenú transformáciu a čelia energetickej kríze\).](#)

udržateľného životného štýlu), predstavená na podujatí Mondiacult v Barcelone (september 2025) a uverejnená v decembri 2025³⁴.

V správe sa poukazuje na to, ako kultúrne a kreatívne sektory už teraz prispievajú k úsporám energie, adaptácii na zmenu klímy, obehovým postupom a udržateľnej mobilite. Správa obsahuje odporúčania na zlepšenie využívania existujúcich nástrojov a údajov na účely informovaného rozhodovania, rozšírenie osvedčených postupov, podnecovanie opatrení prostredníctvom cielených politík a inštitucionálnej podpory, posilnenie výmeny poznatkov v rámci Európy a lepšiu integráciu kultúry do národných a európskych klimatických stratégií. Experti OMK pokračujú v úsilí o šírenie informácií na vnútroštátnej úrovni s cieľom prispieť k tomu, aby odporúčania uvedené v správe slúžili ako podklad pre politické opatrenia. V rámci Kultúrneho kompasu pre Európu sa zdôrazňuje potreba riešiť zmenu klímy a environmentálnu udržateľnosť prostredníctvom kreatívnych prístupov ako kľúčová oblasť činnosti.

Podľa členských štátov táto OMK ovplyvnila politické a finančné priority tým, že inšpirovala vytvorenie národných systémov financovania udržateľných postupov v kultúrnych a kreatívnych sektoroch a prispela k rozvoju klimatických stratégií pre kultúrne inštitúcie a kultúrne dedičstvo, čím sa posilnila úloha kultúry pri dosahovaní environmentálnych cieľov.

5. Posilnenie kultúrneho a kreatívneho rozmeru v európskom sektore videohier

Európsky sektor videohier si získava čoraz väčšie uznanie vďaka svojmu kultúrnemu a hospodárskemu potenciálu, čo podnietilo cielené snahy na úrovni EÚ. Komisia v roku 2024 zorganizovala štyri okrúhle stoly s cieľom preskúmať i) hospodársky a kultúrny význam hier v rámci herného priemyslu aj mimo neho; ii) nedostatky v oblasti zručností a inovácií v tomto sektore; iii) investičné potreby a dostupné financovanie a iv) národné i regionálne politiky/postupy a partnerské učenie. V rámci diskusií, na ktorých sa zúčastnilo vyše 50 účastníkov zo správnych orgánov, z akademickej obce a podnikateľskej sféry členských štátov, sa poukázalo na potrebu väčšieho uznania kultúrnej a hospodárskej hodnoty videohier, zlepšenia rozvoja zručností, rozšírenia príležitostí pre technologické inovácie a posilnenia spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom. Tento proces pomohol Komisii identifikovať kľúčové zainteresované strany v členských štátoch, čo viedlo k následným konzultáciám týkajúcim sa daného sektora. Zároveň poslúžil ako podklad pre hlavnú štúdiu Komisie o trhu s videohrami³⁵ a poskytol užitočné informácie o politických potrebách tohto priemyslu.

V novembri 2023 prijali ministri kultúry závery Rady³⁶, v ktorých sa zhodli na posilnení kultúrneho a kreatívneho rozmeru sektora videohier v Európe a uznali jeho potenciál pri šírení kultúrneho obsahu a bohatstva európskej tvorby, dedičstva a histórie.

Medzi príklady opatrení, ktoré členské štáty prijali na podporu sektora videohier, patria daňové úľavy pre projekty v oblasti videohier a systémy financovania. Niektoré príklady týchto opatrení sa týkajú projektov zameraných na podporu kultúrneho dedičstva (múzeá, pamiatkové lokality) a medzisektorovej spolupráce medzi vývojármi, dizajnérmi a tradičnými umelcami. Medzi príklady činností, na ktoré sa nevzťahuje financovanie, patria parlamentné správy o politike v oblasti videohier a dialóg so zástupcami odvetvia.

6. Hodnotenie vykonávania záverov Rady o obnove, odolnosti a udržateľnosti kultúrnych a kreatívnych sektorov

V máji 2021, rok po vypuknutí pandémie ochorenia COVID-19, schválila Rada pod portugalským predsedníctvom závery o obnove, odolnosti a udržateľnosti kultúrnych a kreatívnych sektorov, v ktorých zdôraznila potrebu prijať opatrenia na ich podporu v čase krízy aj po nej. Následné hodnotenie vykonávania týchto záverov vykonali švédske a španielske predsedníctva, pričom na zasadnutí výboru Rady pre kultúrne záležitosti v marci 2023 sa uskutočnila výmena medzi členskými štátmi a Komisiou a predložili sa písomné príspevky v reakcii na otázky predsedníctva.

³⁴ [Tvorivé zmeny – Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.](#)

³⁵ [Výhľad európskeho mediálneho priemyslu – Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.](#)

³⁶ [Závery Rady o posilnení kultúrneho a kreatívneho rozmeru v európskom sektore videohier.](#)

Počas krízy boli prostredníctvom grantov prispôsobených na mieru podporované živé podujatia, digitálne projekty a pracovníci na voľnej nohe v celej Európe. Zároveň sa vďaka zefektívneným postupom, ako je nenávratná pomoc, digitálne portály na podávanie žiadostí a znížené požiadavky na dokumentáciu, stalo financovanie dostupnejším. Program Kreatívna Európa napríklad zaznamenal nárast finančných prostriedkov o 67 %, a to z 1,46 miliardy EUR na obdobie 2014 – 2020 na 2,44 miliardy EUR na obdobie 2021 – 2027, s cieľom podporiť úsilie o oživenie. Národné iniciatívy ďalej posilnili odolnosť prostredníctvom zákonov o umelcoch, ktorých cieľom je zlepšiť ochranu pracovníkov na voľnej nohe, poskytovať podporu v nezamestnanosti, daňové úľavy a odklady platenia príspevkov na sociálne zabezpečenie. Mobilitu takisto uľahčili zjednodušené postupy pri cezhraničnom cestovaní a daňové usmernenia. Podporovalo sa alebo sa stimulovalo aj digitálne vysielanie podujatí.

Členské štáty podporili digitálnu a zelenú transformáciu, ako aj odolnosť kultúrnych a kreatívnych sektorov prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Medzi prijaté kľúčové opatrenia patria reformy, napríklad v oblasti postavenia umelcov, investície do technologickej modernizácie divadiel, múzejných archívov a ďalších kultúrnych inštitúcií, podpora digitalizácie kultúrneho dedičstva, obnovy zameranej na zvýšenie energetickej efektívnosti v kultúrnych budovách, ekologických postupov a budovania kapacít. Niektoré členské štáty navyše naplánovali inovačné opatrenia zamerané na využitie potenciálu kultúry v prospech sociálnej súdržnosti a blahobytu³⁷. Nástroje ako príručka Komisie o financovaní CultureEU³⁸ prispeli k väčšej transparentnosti a dostupnosti finančných prostriedkov EÚ. Komisia podporila mobilitu prostredníctvom iniciatívy Kultúra hýbe Európou³⁹ a sprostredkovala príležitosti pomocou platforiem, ako je napríklad CreativesUnite.

7. Hodnotenie vykonávania záverov Rady o posilnení medzikultúrnych výmen prostredníctvom mobility umelcov a kultúrnych a kreatívnych pracovníkov a prostredníctvom viacjazyčnosti v digitálnom veku

S cieľom zhodnotiť vykonávanie týchto záverov Rady v členských štátoch a na úrovni EÚ spustilo poľské predsedníctvo od roku 2022 online prieskumy zamerané na zber informácií o príslušných opatreniach.

Takmer všetky členské štáty uviedli, že disponujú vnútroštátnymi programami, ako sú rezidenčné pobyty, cestovné granty a štipendiá, ktorých cieľom je podporovať globálnu spoluprácu v oblasti umenia, hudby a literatúry. Na úrovni EÚ sa iniciatíva Kultúra hýbe Európou (financovaná v rámci programu Kreatívna Európa) stala poprednou možnosťou mobility pre umelcov vďaka svojim prístupným priebežným výzvam a zameraniu na nové talenty. Členské štáty a Komisia ďalej podporujú mobilitu prostredníctvom partnerských podujatí a informačných centier programu Kreatívna Európa. Naďalej však pretrvávajú určité výzvy, medzi ktoré patrí nízka informovanosť, neúplné informácie, hospodárske prekážky, zložitosť vízového konania, administratívne prekážky a jazykové bariéry, ktoré si všetky vyžadujú riešenia prispôbené na mieru. V hodnotiacom dokumente sa vyzýva na prehĺbenie synergií medzi programami Erasmus+ a Kreatívna Európa, a to popri snahách o posilnenie viacjazyčnosti prostredníctvom vzdelávania, nástrojov založených na umelej inteligencii, ako je napríklad eTranslation, a ochrany menšinových jazykov s cieľom bojovať proti digitálnej priepasti.

4.2. Priorita b) kultúra pre ľudí: podpora účasti na kultúrnom živote a úlohy kultúry v spoločnosti

8. Kultúra a podpora demokracie: smerom ku kultúrnemu občianstvu v Európe

Komisia na realizáciu tohto opatrenia spustila „Projekt štúdie kultúry a demokracie a partnerského učenia“. Skúma sa v rámci neho, ako môžu školy, umelci a kultúrne organizácie spolupracovať

³⁷ [Tematická analýza v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti: Kultúrny a kreatívny priemysel.](#)

³⁸ [Discover funding opportunities for the Cultural and Creative Sectors \(Objavte možnosti financovania pre kultúrne a kreatívne sektory\) – Kultúra a tvorivosť.](#)

³⁹ [Kultúra hýbe Európou – Kultúra a tvorivosť.](#)

prostredníctvom participatívnych umeleckých a kultúrnych činností s cieľom posilniť demokratickú a občiansku angažovanosť mladých ľudí.

Tento 27-mesačný projekt, ktorý od júna 2025 realizuje konzorcium dodávateľov, má dva hlavné ciele: po prvé, zozbierať existujúce poznatky o účinnej spolupráci medzi školami a kultúrnymi inštitúciami na národnej, regionálnej i miestnej úrovni a určiť praktické spôsoby, ako túto spoluprácu podporovať ako strategický nástroj; po druhé, vymieňať si tieto poznatky a príklady osvedčených postupov s tvorcami politík, pedagógmi, kreatívnymi pracovníkmi a ďalšími kľúčovými zainteresovanými stranami, čím sa prispeje k formovaniu politík a praxe v celej EÚ. Medzi výstupy bude patriť štúdia, v ktorej budú zhrnuté kľúčové poznatky pre politiku a prax, a prehľad osvedčených postupov, ktorých vydanie sa očakáva v polovici roka 2026. Následne sa uskutočnia štyri semináre zamerané na partnerské učenie (do roku 2027) určené pre tvorcov politík v oblasti kultúry a vzdelávania. Prácu uzavrie príručka pre odborníkov, obsahujúca konkrétne usmernenia k tomu, ako nadviazať a riadiť takúto spoluprácu, spolu so záverečnou konferenciou.

Počas dánskeho predsedníctva prijala Rada uvedené závery⁴⁰, v ktorých sa stanovuje komplexný rámec na ochranu a podporu európskych hodnôt a demokratickej odolnosti prostredníctvom kultúry a kultúrneho dedičstva, a to najmä v kontexte geopolitických výziev.

V celej EÚ zostávajú kultúra a demokracia hlavnou prioritou, pričom členské štáty vykonávajú rôzne opatrenia, ako napríklad medzirezortnú spoluprácu zameranú na vytváranie štrukturálnych synergií medzi školami a kultúrnymi inštitúciami. V národných kultúrnych stratégiách sa táto téma v súčasnosti čoraz viac zohľadňuje, zatiaľ čo popredné inštitúcie prispôbujú svoje poslanie s cieľom podporovať demokratickú diskusiu. Tieto snahy ďalej dopĺňajú iniciatívy zamerané na zvyšovanie povedomia.

9. Kultúra a zdravie

Stále viac dôkazov a uznanie úlohy kultúry pri zlepšovaní zdravia a blahobytu viedli k tomu, že sa na úrovni EÚ venuje väčšia pozornosť tejto kľúčovej medzisektorovej spolupráci.

Vo februári 2024 začala svoju činnosť skupina otvorenej metódy koordinácie v oblasti kultúry a zdravia. Jej členmi boli zástupcovia ministerstiev kultúry, ministerstiev zdravotníctva a MVO takmer zo všetkých členských štátov EÚ, ako aj externí experti, a to vrátane WHO. Skupina, ktorej úlohou bolo zaoberať sa presvedčivými medzinárodnými dôkazmi, preskúmala, ako účasť na kultúrnych a kreatívnych činnostiach prispieva k lepším zdravotným výsledkom a blahobytu na individuálnej, komunitnej i spoločenskej úrovni, a to najmä z hľadiska podpory zdravia, prevencie chorôb, zvládania a liečby zdravotných problémov (vrátane fyzického a duševného zdravia) ako aj sociálneho začlenenia a súdržnosti.

Táto práca získala ďalšiu podporu na konci roka 2024, keď Rada pod maďarským predsedníctvom prijala závery o prístupe ku kultúre⁴¹ a zároveň uznala význam účasti na kultúrnom živote pre osobné zdravie a blahobyt. Okrem toho sa v záveroch Rady z júna 2025 o podpore a ochrane duševného zdravia detí a dospelých v digitálnej ére⁴² zdôraznil význam účasti na kultúrnom živote, knižníc a kultúrnych centier pri propagácii zdravého životného štýlu a poskytovaní alternatív k času strávenému pred obrazovkou.

Správa skupiny OMK s názvom *Culture and Health: Time to Act* (Kultúra a zdravie: čas konať)⁴³ bola predstavená komisárom Glennom Micallefom a španielskym ministrom kultúry Ernestom Urtašunom na podujatí Mondiacult v Barcelone 29. septembra 2025. Poskytujú sa v nej politické odporúčania pre osoby s rozhodovacou právomocou na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni, ako aj pre kultúrne organizácie. Predpokladá sa v nej budúcnosť, v ktorej bude mať každý v Európe prístup k účasti na kultúrnych a kreatívnych činnostiach ako neoddeliteľnej súčasť svojej cesty k zdraviu, čo povedie k lepším výsledkom v oblasti zdravia a blahobytu a k vyššej kvalite života pre všetkých.

⁴⁰ [Závery Rady o strategickej úlohe kultúry, kultúrneho dedičstva a audiovizuálnych diel pri podpore európskych hodnôt a demokratickej odolnosti.](#)

⁴¹ [Závery Rady o zlepšení a podpore prístupu ku kultúre.](#)

⁴² [Závery Rady z júna 2025 o podpore a ochrane duševného zdravia detí a dospelých v digitálnej ére.](#)

⁴³ [Kultúra a zdravie – Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.](#)

Zo zistení uvedených v správe vyplývajú globálne a odvetvové výzvy – týkajúce sa oblastí zdravotníctva, kultúry a ich prepojenia – a zároveň sa v nej identifikuje 21 príležitostí pre medzisektorovú spoluprácu. Tieto zistenia ilustrujú početné príklady osvedčených postupov zo všetkých členských štátov, ako aj cezhraničná európska spolupráca. Výsledky OMK sa široko využívajú a slúžia ako dôkazová základňa pre začlenenie kultúry do politik v oblasti zdravia, čím prispievajú k legitimizácii úlohy kultúry v oblasti blahobytu a prevencie. To viedlo ku konkrétnym výsledkom, ako je napríklad rozvoj programov zameraných na umenie v zdravotníctve (vrátane kultúrnych predpisov a iniciatív realizovaných v nemocniciach), posilnenie spolupráce medzi ministerstvami kultúry a zdravotníctva a podnietilo začlenenie kultúry do národných stratégií v oblasti duševného zdravia. Táto téma získala ďalšiu politickú podporu od ministrov kultúry a zdravotníctva, ako aj od štátnych tajomníkov, ktorí sa zúčastnili na zasadnutiach skupiny OMK a na predstavení správy OMK v niekoľkých krajinách.

Kultúra v prospech zdravia a blahobytu zostáva prioritou v rámci Kultúrneho kompasu. Komisia s podporou expertov a národných kontaktných miest vypracuje do roku 2028 usmernenia EÚ v oblasti kultúry, zdravia a blahobytu.

10. Budovanie mostov: posilnenie rozmanitých úloh knižníc, ktoré otvárajú prístup ku kultúrnym dielam, zručnostiam a európskym hodnotám a sú ich sprostredkovateľmi

V roku 2023 bola skupina OMK poverená úlohou preskúmať, ako posilniť a presadiť rôznorodé úlohy verejných knižníc, a lepšie pochopiť a zdokumentovať kultúrne, spoločenské a demokratické úlohy, ktoré knižnice zohrávajú v spoločnosti. Práca sa začala vo februári 2024 a zapojilo sa do nej 36 expertov z 25 členských štátov EÚ, pričom prispeli aj krajiny mimo EÚ vrátane Nórska, Turecka, Islandu, Gruzínska, Moldavska, Švajčiarska, Ukrajiny a Spojeného kráľovstva. Na koniec októbra 2026 je naplánovaná záverečná konferencia predsedníctva, ktorú usporiada Írsko.

Cieľom výslednej správy (ktorej uverejnenie je naplánované na polovicu roka 2026) je podnietiť celoeurópsku diskusiu o tom, ako lepšie využiť potenciál knižníc pri riešení spoločenských výziev. Vytvárajú sa ňou mosty medzi tvorcami politik a pracovníkmi knižníc a ponúkajú sa v nej usmernenia na podporu inovácií, rozširovanie služieb a posilňovanie prínosu knižníc k európskym hodnotám a spoločenským cieľom. Predstavujú sa v nej príklady osvedčených postupov knižníc, ktoré ponúkajú miestne riešenia desiatich spoločenských výziev, a to prostredníctvom integrovaného prístupu v súlade s európskymi, národnými a regionálnymi stratégiami. V správe sa medzi odporúčaniami uvádza šesť kľúčových faktorov, ktoré pomôžu verejným knižniciam získať odolnosť voči budúcim zmenám a posilniť ich vplyv. Táto skupina OMK prispela k posilneniu vnímania knižníc ako kľúčovej sociálnej a demokratickej infraštruktúry.

V dňoch 14. – 15. októbra 2024 usporiadalo Maďarsko konferenciu predsedníctva s názvom *ReImagining public collections in the 21st century in light of technological developments* (Prehodnotenie verejných zbierok v 21. storočí vo svetle technologického vývoja), na ktorej sa rozoberali kľúčové témy, vrátane digitalizácie a technologických inovácií, ktoré menia podobu verejných zbierok. Na vnútroštátnej úrovni sa členské štáty podľa prieskumu, ktorý bol vykonaný v rámci prípravy tejto správy, zaoberali zákonmi o národných knižniciach alebo ich zmenami zameranými na rozšírenie funkcií knižníc. Cieľené opatrenia v oblasti financovania – vrátane podpory v rámci plánov obnovy a odolnosti a fondov politiky súdržnosti (najmä v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja) – sa zameriavali na investície do modernizácie sietí verejných knižníc ako kultúrnych centier, inkluzívnych verejných priestorov a programov zameraných na mladé publikum a objavovanie kultúrneho dedičstva.

V rámci niekoľkých programov EÚ sa podporili príslušné projekty, ako sa uvádza v správe s názvom *The multifaceted role of public libraries* (Mnohostranná úloha verejných knižníc)⁴⁴.

⁴⁴ Programy, ako napríklad Kreatívna Európa, Horizont Európa, ERASMUS+ alebo Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF); *The multifaceted role of public libraries (Mnohostranná úloha verejných knižníc)* – Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.

11. Ochrana detí a mladých ľudí pred škodlivým obsahom na digitálnych platformách

Akt o digitálnych službách⁴⁵ má za cieľ vytvoriť bezpečnejší digitálny priestor pre všetkých používateľov a kladie dôraz predovšetkým na ochranu maloletých na internete, pričom sa ním od platforiem vyžaduje, aby v rámci svojich služieb zabezpečili vysokú úroveň súkromia, bezpečnosti a ochrany maloletých. V rokoch 2023 až 2026 Komisia podporila vykonávanie aktu o digitálnych službách prostredníctvom viacerých seminárov a okrúhlych stolov, vrátane i) celodenného podujatia pre zainteresované strany zameraného na akt o digitálnych službách (jún 2023), ktoré zahŕňalo viacero seminárov venovaných ochrane maloletých, s cieľom prediskutovať priority vykonávania pred plným uplatňovaním aktu o digitálnych službách (od februára 2024); ii) tematického seminára pre zainteresované strany zameraného na posudzovanie rizík veľmi veľkých online platforiem (apríl 2025); iii) dvoch konzultačných seminárov zameraných na prípravu usmernení o ochrane maloletých podľa článku 28 aktu o digitálnych službách (október 2024 a jún 2025) a na spätnú väzbu od osobitných skupín, do ktorých sú zapojené deti v siedmich členských štátoch, s podporou centier pre bezpečnejší internet; iv) pravidelných online okrúhlych stolov s organizáciami občianskej spoločnosti (2024 – 2026) zameraných na zvyšovanie informovanosti o akte o digitálnych službách a výmenu názorov na vývoj v oblasti výskumu a analýzy rizík na vnútroštátnej úrovni aj na miestnej úrovni; v) viacerých každoročných činností v rámci Európskej stratégie vytvárania lepšieho internetu pre deti (BIK+)⁴⁶, a to so zameraním na akt o digitálnych službách.

V smernici o audiovizuálnych mediálnych službách⁴⁷ sa stanovujú sektorové povinnosti pre platformy na zdieľanie videí s cieľom chrániť maloletých pred škodlivým audiovizuálnym obsahom. V rámci prebiehajúceho hodnotenia smernice o audiovizuálnych mediálnych službách a pripravovaného preskúmania, ktoré sa uskutoční do 3. štvrtroka 2026, sa posúdi, či sú súčasné pravidlá na ochranu maloletých primerané svojmu účelu, najmä v online prostredí, a vyriešia sa prípadné nedostatky. V rámci tohto procesu bola zorganizovaná výzva na predkladanie podkladov a verejná konzultácia, ako aj stretnutia so zainteresovanými stranami, ktoré sa týkali aj pravidiel ochrany maloletých podľa tejto smernice.

Stratégia BIK+ a sieť centier pre bezpečnejší internet v členských štátoch naďalej zohrávajú kľúčovú úlohu pri poskytovaní poradenstva v oblasti bezpečnosti detí, vzdelávania a účasti mládeže. V roku 2025 sa každoročné fórum Komisie o bezpečnejšom internete, ktoré vedú mladí ľudia, zameralo na tému „Ochrana a posilňovanie postavenia mládeže v digitálnom veku“ a zúčastnilo sa na ňom viac ako 800 ľudí z vyše 65 krajín. Každý február sa oslavuje Deň bezpečnejšieho internetu, v rámci ktorého sa po celom svete konajú rôzne aktivity pod heslom „Spoločne za lepší internet“. Akčný plán EÚ na boj proti kybernetickému šikanovaniu z roku 2026⁴⁸ vznikol na základe konzultácií s viac ako 400 zainteresovanými stranami a názorov získaných od 6 300 detí. S cieľom koordinovať úsilie na úrovni EÚ organizuje sieť centier pre bezpečnejší internet, ktorá spolu s portálom BIK v roku 2025 oslovila viac ako 46 miliónov ľudí v Európe aj mimo nej, pravidelnú výmenu osvedčených postupov. Niekoľko členských štátov financovalo projekty zamerané na bezpečný internet a mediálnu gramotnosť.

12. Objaviteľnosť rozmanitého európskeho kultúrneho obsahu v digitálnom prostredí

V pracovnom pláne bola zdôraznená potreba zlepšiť objaviteľnosť rôznorodého európskeho kultúrneho obsahu na internete, čo viedlo Komisiu k zadaniu vypracovania štúdie s cieľom lepšie pochopiť túto zložitú a čoraz dôležitejšiu problematiku.

V štúdiu, ktorá bola uverejnená 8. apríla 2026⁴⁹ a ktorá sa zameriava predovšetkým na hudbu a knihy, sa poukazuje na príležitosti vyplývajúce z digitalizácie, ako je napríklad väčšia demokratizácia kultúry a lepší prístup k nej. Takisto sa v nej zdôrazňujú všeobecné výzvy, ktorým čelia európske diela pri oslovovaní publika za hranicami, vrátane jazykových bariér a nedostatkov v prekladoch,

⁴⁵ [EÚ/2022/2065](#).

⁴⁶ [Európska stratégia vytvárania lepšieho internetu pre deti \(BIK+\)](#).

⁴⁷ [EÚ/2018/1808](#).

⁴⁸ [COM\(2026\) 71 final](#).

⁴⁹ [Study on the discoverability of diverse European cultural content in the digital environment \(Štúdia o objaviteľnosti rozmanitého európskeho kultúrneho obsahu v digitálnom prostredí\) – Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie](#).

neprehľadnosti algoritmov a dominantného postavenia platforiem. Medzi ďalšie faktory, ktoré ovplyvňujú diverzitu, patrí skreslenosť algoritmov, obmedzenia údajov, nerovnosti v propagácii a kurátorstve, nedostatky v kapacitách a digitálna gramotnosť – čo ešte zhoršuje nárast obsahu generovaného umelou inteligenciou. V štúdiu sa dospelo k záveru, že je potrebné vyvinúť spoločné úsilie, aby sa v plnej miere využili príležitosti, ktoré prináša digitalizácia, aby sa vyriešili zistené štrukturálne nerovnováhy a aby sa technológia využila na zlepšenie dostupnosti európskych diel.

Tieto odporúčania, zamerané na kultúrne sektory, digitálne platformy a tvorcov politik na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni, sa týkajú šiestich strategických oblastí činnosti, a to: i) podpory spolupráce a riadenia s cieľom zabezpečiť spravodlivú objaviteľnosť; ii) posilňovania spolupráce v oblasti údajov a poznatkov; iii) budovania digitálnych kapacít a nástrojov pre tvorcov a kultúrne organizácie; iv) opatrení zameraných na publikum; v) urýchlenia výskumu a inovácií v oblasti objaviteľnosti a vi) posilnenia ponuky európskeho obsahu: financovania, kurátorstva, zdôraznenia a transparentnosti. Štúdia bola predstavená 20. apríla 2026 v Bruseli na osobitnej konferencii, na ktorej sa zúčastnili zainteresované strany a zástupcovia členských štátov.

Po zverejnení štúdie sa Komisia zaviazala, že bude naďalej podporovať investície zamerané na objaviteľnosť rozmanitého kultúrneho obsahu vytvoreného v Európe s cieľom podporiť jeho využívanie v rámci EÚ aj mimo nej, ako sa to stanovuje v rámci Kultúrneho kompasu.

4.3. Priorita c) kultúra pre planétu: využitie potenciálu kultúry

13. Kultúrna štatistika – budovanie odolnosti v kultúre a prostredníctvom nej

V roku 2023 zriadil Eurostat pracovnú skupinu zloženú zo zástupcov štatistických úradov členských štátov EÚ a pozorovateľov z vybraných kľúčových organizácií s cieľom aktualizovať štatistický rámec EÚ pre kultúrnu štatistiku. Členské štáty prijali revidovaný rámec na jar roku 2026. Eurostat po dohode s členskými štátmi vypracoval aktualizovanú príručku pre kultúrnu štatistiku, v ktorej sa zohľadňuje revidovaný rámec. Po jeho zavedení sa prvé výsledky očakávajú v roku 2026, v závislosti od načasovania a rozsahu zberu údajov.

Tento nový rámec EÚ pre kultúrnu štatistiku spolu s revíziou príslušných úradných klasifikácií, ako je napríklad NACE Rev. 2.1, umožní Eurostatu zverejňovať presnejšie údaje, vrátane údajov o zamestnanosti v kultúrnych a kreatívnych sektoroch, a poskytovať tak jasnejší obraz o tejto oblasti a jej jednotlivých podsektoroch. Na základe predchádzajúcej práce, ako sa uvádza v Kultúrnom kompase, vyvinie Komisia kultúrne dátové centrum EÚ⁵⁰ na zhromažďovanie a analýzu kultúrnych údajov, sledovanie trendov a výmenu osvedčených postupov.

Počas obdobia pracovného plánu mnoho členských štátov zaznamenalo pokrok pri vypracúvaní kultúrnych ukazovateľov a dátových systémov.

14. Správa v oblasti kultúry

Začiatkom roka 2026 zorganizovalo cyperské predsedníctvo v rámci procesu think-tanku niekoľko „online seminárov“ s expertmi, na ktorých sa mohli štruktúrovaným, no zároveň neformálnym spôsobom prepojiť poznatky z praxe, výskumu a tvorby politik. Tieto stretnutia sa zamerali na preskúmanie toho, ako by správa v oblasti kultúry mohla reagovať na nové spoločenské a politické skutočnosti, ktoré sú charakterizované digitálnou transformáciou, geopolitickou neistotou, environmentálnou transformáciou a rastúcimi požiadavkami na demokratickú účasť. Záverečná konferencia, pôvodne naplánovaná na začiatok marca 2026 v Nikózii, bola bohužiaľ na poslednú chvíľu zrušená kvôli eskalácii krízy v Iráne.

15. Opatrenia v oblasti klímy prostredníctvom kultúry vrátane umenia a kultúrneho dedičstva

Dňa 17. septembra 2024 sa konalo neformálne stretnutie s bývalými členmi skupiny OMK na tému „Posilňovanie odolnosti kultúrneho dedičstva voči zmene klímy“. Jeho cieľom bolo i) zhodnotiť vývoj politik na vnútroštátnej úrovni vyplývajúci z odporúčaní uvedených v správe; ii) predstaviť

⁵⁰ Údaje o audiovizuálnom odvetví bude naďalej poskytovať Európske audiovizuálne observatórium a výhľadová správa Komisie o európskych médiách.

d'alšie príklady osvedčených postupov od členov a iii) prerokovať ďalšie kroky na podporu šírenia správy a posilnenie jej dosahu.

Na úrovni EÚ je veľmi konkrétnym výsledkom tejto správy spustenie európskeho partnerstva pre odolné kultúrne dedičstvo (2026), financovaného z programu Horizont Európa, ktoré je jedným z 20 kľúčových opatrení v rámci Kultúrneho kompasu. Na medzinárodnej úrovni sa EÚ angažuje v oblasti klimatických opatrení založených na kultúre ako znalostný partner v rámci skupiny priateľov klimatických opatrení založených na kultúre. Ide o koalíciu členských štátov OSN, medzivládnych agentúr a organizácií v rámci Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy, ktorej cieľom je vytvoriť politický impulz na uznanie kľúčovej úlohy kultúry pri riešení problému zmeny klímy.

V rámci programu Kreatívna Európa sa podporilo vytvorenie nástrojov, ako je napríklad správa s názvom *Greening the Creative Europe Programme* (Ekologizácia programu Kreatívna Európa)⁵¹ a súvisiace usmernenia o hodnotení kvality ekologických aspektov v projektoch programu Kreatívna Európa (oblasť Kultúra)⁵².

Z odpovedí členských štátov v prieskume vyplýva, že v tejto oblasti sa zavádzajú rôzne opatrenia. Medzi ne patrí i) začlenenie kultúrneho dedičstva do stratégií v oblasti klímy; ii) posudzovanie citlivosti kultúrneho dedičstva na klimatické zmeny; iii) začlenenie kritérií udržateľnosti do verejných grantov v oblasti kultúry a iv) financovanie opatrení na predchádzanie škodám spôsobených zmenou klímy na kultúrnych pamiatkach. Medzi ďalšie príklady financovania patria i) iniciatívy v rámci Nového európskeho Bauhausu (NEB), v ktorých sa spája občianska angažovanosť s udržateľným miestnym rozvojom; ii) začlenenie kultúrneho dedičstva do stratégií na posilnenie odolnosti voči zmene klímy; iii) kalkulačka emisií CO₂ pre múzeá, ako aj iv) účasť na medzinárodných školeniach, seminároch a konferenciách zameraných na zmenu klímy a kultúru.

16. Vysokokvalitné prostredie na život pre každého

V súlade s odporúčaniami skupiny OMK týkajúcimi sa investícií do vysokokvalitnej architektúry a prostredia na život pre každého (2021)⁵³ a so závermi Rady o kultúre, kvalitnej architektúre a zastavanom prostredí ako kľúčových aspektoch iniciatívy Nový európsky Bauhaus (2021)⁵⁴, sa európski riaditelia pre politiky v oblasti architektúry (EDAP) stretávali počas každého predsedníctva Rady. Ich diskusie sa zamerali na iniciatívy zamerané na dosiahnutie vysokokvalitného prostredia na život pre každého (vrátane obyvateľov vidieckych a vzdialených regiónov, ako sú najvzdialenejšie regióny), pričom sa zároveň skúmali možnosti synergie so sieťou NEB.

Na zasadnutiach EDAP a súvisiacich európskych konferenciách o politikách v oblasti architektúry sa rozoberali témy ako napríklad i) vykonávanie politík (od politiky k praxi); ii) kvalita bývania budúcnosti (kvalitný život v nadväznosti na architektúru); iii) obnova, renovácia a prispôbené opätovné využívanie kultúrneho dedičstva a iv) zdokonalenie architektonických súťaží a verejného obstarávania (priestorová kvalita prostredníctvom verejného obstarávania). Na zasadnutí EDAP, ktoré sa konalo 6. mája 2026, sa stretla so širokou podporou myšlienka pokračovania vo výmene skúseností, partnerského učenia a politického dialógu medzi členskými štátmi, inštitúciami EÚ a príslušnými zainteresovanými stranami v rámci ďalšieho pracovného plánu.

V období od júla 2023 do novembra 2024 pomáhala iniciatíva v oblasti partnerského učenia, financovaná v rámci programu Kreatívna Európa, miestnym a regionálnym orgánom pri plánovaní a realizácii vysokokvalitných architektonických stratégií a projektov. To uľahčilo výmenu skúseností medzi partnermi v mestách, regiónoch a krajinách EÚ, ako aj medzi kľúčovými zainteresovanými stranami, pričom sa pozornosť zameriavala na efektívne postupy a osvedčené postupy. Toto bolo uvedené v oznámení Komisie o NEB a nadväzovalo na výzvu Rady, aby sa vytvorili príležitosti pre

⁵¹ [Greening the Creative Europe Programme \(Ekologizácia programu Kreatívna Európa\) – Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.](#)

⁵² [Hodnotenie kvality environmentálnych aspektov v projektoch programu Kreatívna Európa \(oblasť Kultúra\) – Kultúra a kreativita.](#)

⁵³ [Towards a shared culture of architecture \(Smerom k spoločnej architektonickej kultúre\) – Správa.](#)

⁵⁴ [Nový európsky Bauhaus: krásny, udržateľný, spoločný.](#)

výskum, budovanie kapacít a partnerské učenie⁵⁵. Komisia, ktorá toto opatrenie označila za jednu z kľúčových opatrení v rámci Kultúrneho kompasu, prijala v decembri 2025 nové oznámenie o budúcnosti NEB⁵⁶ a súvisiaci návrh odporúčania Rady⁵⁷. Rada prijala odporúčanie 11. mája 2026⁵⁸.

Opatrenia členských štátov v tejto oblasti – ako vyplýva z prieskumu v rámci pracovného plánu – zahŕňajú právne opatrenia (napríklad zákony, ktorými sa stanovujú kritériá kvality v architektúre), finančné opatrenia (napríklad iniciatívy zamerané na obnovu mestského kultúrneho dedičstva, podporu projektov v oblasti architektúry a dizajnu) a vzdelávacie a odborné aktivity.

17. Ochrana dedičstva pred prírodnými katastrofami a katastrofami spôsobenými ľudskou činnosťou

Opakujúce sa krízy, od ozbrojených konfliktov až po prírodné katastrofy, zdôraznili potrebu posilniť medzinárodné úsilie zamerané na ochranu, obnovu a zachovanie kultúrneho dedičstva jednotlivých krajín.

Od roku 2019 Komisia financuje projekty v rámci iniciatívy PROCULTHER (Ochrana kultúrneho dedičstva pred následkami katastrof) s cieľom podporiť vypracovanie celoeurópskych doktrín, najmä v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany (UCPM)⁵⁹. Táto iniciatíva stála na čele vytvorenia modulu na ochranu kultúrneho dedičstva v rámci európskeho zoskupenia v oblasti civilnej ochrany⁶⁰, začlenila ochranu kultúrneho dedičstva do cvičení EÚ a vypracovala metodiku kombinovania riadenia rizika katastrof s ochranou kultúrneho dedičstva, a to aj prostredníctvom celospoločenského prístupu⁶¹.

Okrem toho, v rámci projektu financovaného EÚ s názvom Posilňovanie kapacít na Ukrajine v oblasti prvej pomoci pri ochrane kultúrneho dedičstva a plánovania obnovy (ukončeného v septembri 2024 a realizovaného centrom ICCROM)⁶² bolo vyškolených 23 odborníkov v oblasti kultúrneho dedičstva z 11 oblastí (vrátane piatich regiónov na frontovej línii) s cieľom vytvoriť prvý ukrajinský národný tím odborníkov na prvú pomoc v oblasti kultúrneho dedičstva. V súčasnosti je vybavený na posudzovanie, zmierňovanie a znižovanie rizík spojených s katastrofami a konfliktom, ktoré ohrozujú všetky druhy kultúrneho dedičstva, a je pripravený na obnovu a ochranu neoceniteľného národného dedičstva v kontexte pretrvávajúcej ruskej agresívnej vojny proti Ukrajine.

Ďalší projekt s názvom Ochrana kultúrneho dedičstva pred katastrofami, extrémnymi poveternostnými javmi a komplexnými núdzovými situáciami (2024 – 2027)⁶³ je kaskádová iniciatíva zameraná na rozvoj kapacít, ktorej cieľom je posilniť zmierňovanie rizika katastrof a pripravenosť na núdzové situácie v lokalitách a inštitúciách kultúrneho dedičstva. V roku 2025 sa úspešne završilo prvé kolo školení, v ktorom sa kombinovali online a prezenčné stretnutia, na čo na začiatku roka 2026 nadviazali terénne projekty v domovských krajinách účastníkov.

⁵⁵ [Závery Rady o kultúre, vysokokvalitnej architektúre a zastavanom prostredí ako kľúčových prvkoch iniciatívy Nový európsky Bauhaus.](#)

⁵⁶ [Oznámenie o Novom európskom Bauhause – Nový európsky Bauhaus.](#)

⁵⁷ [Návrh odporúčania Rady týkajúceho sa Nového európskeho Bauhausu.](#)

⁵⁸ [Odporúčanie Rady týkajúce sa Nového európskeho Bauhausu.](#)

⁵⁹ Prostredníctvom UCPM môže Komisia vyslať poradenské misie, ktoré poskytujú odporúčania týkajúce sa ochrany kultúrneho dedičstva v čase krízy. Na požiadanie môže takisto poskytovať podporu pri evakuácii ohrozeného hnutelného kultúrneho dedičstva. Okrem toho UCPM vytvára skupinu expertov so špecializovanými odbornými znalosťami v oblasti ochrany kultúrneho dedičstva.

⁶⁰ Európske zoskupenie v oblasti civilnej ochrany – Európska civilná ochrana a operácie humanitárnej pomoci.

⁶¹ Program PROCULTHER-4ALL | Vedomostná sieť Únie v oblasti civilnej ochrany.

⁶² [Enhancing capacities in Ukraine for cultural heritage first aid and recovery planning \(Posilňovanie kapacít na Ukrajine v oblasti prvej pomoci pri ochrane kultúrneho dedičstva a plánovania obnovy\) – ICCROM.](#)

⁶³ [READY track 1: Safeguarding Heritage Collections, Living Traditions and Practices in the face of Disasters, Extreme Weather Events and Complex Emergencies \(Krok 1 iniciatívy READY: Ochrana zbierok kultúrneho dedičstva, živých tradícií a zvykov v prípade katastrof, extrémnych poveternostných javov a komplexných núdzových situácií\) – ICCROM.](#)

Na konferencii s názvom Bezpečné kultúrne dedičstvo – európske výzvy v čase vojny a krízy, ktorá sa konala v rámci poľského predsedníctva v Krakove 3. – 4. apríla 2025, sa takisto zdôraznil význam ochrany kultúrneho dedičstva, a to tak vo fyzickej, ako aj v digitálnej podobe, vzhľadom na narastajúce riziká.

Na vnútroštátnej úrovni vypracovali členské štáty národné stratégie a plány na predchádzanie riziku katastrof, metodiky hodnotenia škôd a aplikácie na zaznamenávanie a hodnotenie škôd na kultúrnom dedičstve. Vyčlenili sa finančné prostriedky na zásahy, vypracovanie usmernení a monitorovanie zraniteľnosti voči zmene klímy, ktorá má vplyv na kultúrne dedičstvo. Medzi návrhy patrí celoeurópske riešenie dlhodobej ochrany digitálneho kultúrneho dedičstva, pričom pracovná skupina sa zaoberá mapovaním súborov údajov o kultúrnom dedičstve a cezhraničnými požiadavkami.

18. Výmena informácií o boji proti nedovolenému obchodovaniu s tovarom kultúrnej hodnoty medzi profesionálmi v oblasti kultúrneho dedičstva a príslušnými orgánmi pre tovar kultúrnej hodnoty

V nadväznosti na akčný plán EÚ proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi z decembra 2022⁶⁴, Komisia v decembri 2023 zriadila expertnú podskupinu pre trh s umením⁶⁵ s cieľom uľahčiť výmenu informácií a diskusie o právnych predpisoch, programoch a politikách týkajúcich sa ochrany tovaru kultúrnej hodnoty a obchodovania s týmto tovarom na jednotnom trhu a podporiť výmenu osvedčených postupov. Podskupina usporiadala svoje štvrté zasadnutie v Bruseli 29. januára 2026.

Okrem toho Komisia v rámci programu Horizont Európa financovala mnoho rôznych projektov zameraných na boj proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi, vrátane projektu RITHMS⁶⁶ – výskumného a inovačného projektu zameraného na posilnenie operačných kapacít policajných, colných a pohraničných orgánov v boji proti organizovanej a polykriminálnej povahe obchodovania s kultúrnymi objektmi. Projekt bol predstavený na podujatí venovanom budúcim politikám a osvedčeným postupom s názvom *Beyond restoration – the role of restorers and conservators in supporting law enforcement in combating the illicit trafficking of cultural goods* (Viac ako reštaurovanie – úloha reštaurátorov a konzervátorov pri podpore orgánov presadzovania práva v boji proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi)⁶⁷, ktoré sa konalo 4. decembra 2024 v Bruseli. Na podujatí sa rozoberalo, ako môžu reštaurátori aktívne prispievať k boju proti tejto trestnej činnosti. Súčasťou podujatia boli panelové diskusie odborníkov, praktický seminár a diskusie zamerané na riešenie zložitých výziev, s ktorými sa reštaurátori a konzervátori stretávajú pri svojej práci.

Na svojom neformálnom stretnutí v Nikózii, na Cypre 1. – 2. júna 2026 ministri kultúry z EÚ uznali potenciál nových technológií, najmä umelej inteligencie, pri posilňovaní úsilia v boji proti nedovolenému obchodovaniu s kultúrnymi objektmi, najmä pokiaľ ide o výsledovateľnosť a náležitú starostlivosť, a potvrdili dôležitosť nepretržitého zapojenia a spolupráce medzi členskými štátmi, a to aj v rámci noriem a regulačných rámcov EÚ a medzinárodných noriem a regulačných rámcov.

V odpovediach členských štátov na prieskum uskutočnený v rámci prípravy tejto správy sa kládol dôraz na vytváranie sietí, zvyšovanie informovanosti a spoluprácu medzi políciou, colnými orgánmi a ministerstvami. Potvrdili úplné vykonávanie nariadení EÚ o vstupe a dovoze tovaru kultúrnej hodnoty [nariadenie (EÚ) 2019/880 a vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2021/1079]. Takisto uviedli konkrétne prípady medziinštitucionálnej spolupráce, vďaka ktorej sa podarilo vrátiť odcudzený tovar. Niektoré členské štáty uviedli, že podpísali dvojstranné dohody o výmene informácií, spoločnej odbornej príprave policajných jednotiek a využívaní digitálnych nástrojov na zlepšenie výsledovateľnosti a oznamovania v rámci EÚ. Medzi činnosťami odbornej prípravy v tomto období patrilo školenie zorganizované pracovnou skupinou OBSE pre trestnú činnosť v oblasti kultúrneho dedičstva, národné semináre pre policajtov a colných úradníkov, ako aj seminár UNESCO

⁶⁴ [COM/2022/800 final.](#)

⁶⁵ [Podskupina pre trh s umením – Register expertných skupín Komisie a podobných subjektov.](#)

⁶⁶ [Projekt RITHMS.](#)

⁶⁷ [Beyond Restoration: RITHMS policies and best practices \(Viac ako reštaurovanie: Politiky a osvedčené postupy projektu RITHMS\).](#)

zameraný na budovanie kapacít, ktorý sa konal vo Varšave a Kišiňove a bol zameraný na boj proti nedovolenému obchodovaniu s ukrajinským tovarom kultúrnej hodnoty.

4.4. Priorita d) kultúra v záujme partnerstiev spoločnej tvorby: posilnenie kultúrneho rozmeru vonkajších vzťahov EÚ

19. Správa strategického prístupu EÚ k medzinárodným kultúrnym vzťahom a súvisiaceho rámca

Úloha kultúry a medzinárodných kultúrnych vzťahov ako strategického aktíva pre globálny vplyv Európy si získava čoraz väčšie uznanie. Komisia a členské štáty v rámci pracovného plánu zrealizovali rad aktivít. Experti z ministerstiev kultúry a ministerstiev zodpovedných za vonkajšie vzťahy úzko spolupracovali v rámci OMK. Práca sa začala v máji 2023 a zapojilo sa do nej približne 33 expertov z 23 členských štátov EÚ, pričom prispeli aj interní a externí hosťujúci rečníci. Skupina OMK sa zišla deväťkrát a pod spoločným predsedníctvom Slovinska a Luxemburska vypracovala komplexnú správu s odporúčaniami na zlepšenie riadenia medzinárodných kultúrnych vzťahov EÚ.

Táto správa poskytuje prehľad o súčasnom stave medzinárodných kultúrnych vzťahov EÚ, zaoberá sa kľúčovými diskusiami a príspevkami a obsahuje 65 odporúčaní. Niektoré z nich sa zameriavajú na posilnenie zasadnutia vyšších úradníkov v oblasti medzinárodných kultúrnych vzťahov – jediného fóra na úrovni EÚ, na ktorom sa môžu stretávať vysokopostavení úradníci z ministerstiev kultúry a ministerstiev zodpovedných za vonkajšie vzťahy. Cieľom týchto odporúčaní je predovšetkým zlepšiť kontinuitu zasadnutia vyšších úradníkov a jeho zosúladenie so širšími strategickými prioritami. Očakáva sa, že tieto odporúčania budú slúžiť ako podklad pre revíziu stratégie EÚ v oblasti medzinárodných kultúrnych vzťahov, ktorá je v rámci Kultúrneho kompasu naplánovaná na 4. štvrťrok 2027. Okrem toho sa v nich ponúkajú praktické usmernenia na posilnenie kultúrnej diplomacie EÚ a zvýšenie jej medzinárodného vplyvu, najmä v dnešnom nestabilnom, rýchlo sa meniacom a napätom geopolitickom prostredí.

20. Zachovanie kultúrneho dedičstva a posilnenie postavenia miestnych kultúrnych a kreatívnych sektorov na Ukrajine

Vzhľadom na pretrvávajúcu ruskú útočnú vojnu proti Ukrajine zriadila Komisia expertnú podskupinu pre ochranu kultúrneho dedičstva na Ukrajine. Táto podskupina podliehala expertnej skupine pre kultúrne dedičstvo (zriadenej v roku 2019 v nadväznosti na Európsky rok kultúrneho dedičstva 2018) a pozostávala z 26 medzinárodných expertov, vrátane šiestich expertov z Ukrajiny. V období od júna 2023 do decembra 2024 sa skupina stretla päťkrát. Odporúčania uverejnené v novembri 2024 v angličtine a ukrajinčine⁶⁸ sa zameriavajú na štyri prioritné oblasti: i) uznanie kultúrneho dedičstva; ii) riadenie rizík; iii) dokumentáciu, monitorovanie a zber údajov a iv) obnovu kultúrneho dedičstva. Účasť ukrajinských orgánov na vysokej úrovni, pričom zástupcovia na úrovni námestníkov ministrov sa zapojili do štvrtého a piateho zasadnutia, zabezpečila národnú zodpovednosť.

Na základe prieskumu kultúrnych aktérov a ich potrieb z roku 2022 – ktorý sa uskutočnil po komplexnej vojenskej invázii na Ukrajinu a po tom, čo bola Ukrajina oficiálne uznaná za kandidátsku krajinu EÚ – zorganizovala Platforma pre kultúrne vzťahy v roku 2024 (na žiadosť Komisie) viacero aktivít. V súlade s pracovným plánom EÚ pre kultúru Komisia v januári 2024 spustila osobitnú projektovú aktivitu zameranú na vyhodnotenie stavu kultúrnych a kreatívnych sektorov na Ukrajine, so zvláštnym dôrazom na proces integrácie do EÚ a jeho potenciálny prínos k obnove Ukrajiny v kontexte pretrvávajúcej ruskej útočnej vojny proti Ukrajine.

Od začiatku tejto vojny sa z programu Kreatívna Európa poskytla Ukrajine významná podpora. V rámci oblasti „kultúra“ boli vyhlásené dve osobitné výzvy – 5 miliónov EUR v roku 2022 a 7 miliónov EUR v roku 2025 – s cieľom podporiť ukrajinské kultúrne a kreatívne organizácie, odborníkov a umelcov pri riešení súčasných a budúcich dôsledkov ruskej útočnej vojny, ako aj pri ochrane kultúrneho dedičstva a umeleckých vystúpení na Ukrajine aj mimo nej, a to v spolupráci

⁶⁸

[*Recommendations from the European Commission-led expert group on the safeguarding of cultural heritage in Ukraine* \(Odporúčania expertnej skupiny pre ochranu kultúrneho dedičstva na Ukrajine pod vedením Európskej komisie\) – Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie.](#)

s organizáciami z iných krajín programu Kreatívna Európa. Okrem týchto výziev získali ukrajinské organizácie od roku 2022 prostredníctvom ďalších opatrení programu Kreatívna Európa 7,64 milióna EUR, a to vrátane projektov európskej spolupráce a programu Šírenie európskych literárnych diel. Okrem toho sa v rámci programu Kultúra hýbe Európou (2022–2025) poskytli granty na mobilitu v celkovej výške vyše 700 000 EUR viac ako 360 ukrajinským umelcom a kultúrnym pracovníkom.

Všetky členské štáty realizovali rôzne podporné iniciatívy zamerané na zachovanie kultúrneho dedičstva Ukrajiny, a to predovšetkým prostredníctvom finančnej podpory, ale aj v rámci technickej spolupráce. V nadväznosti na tieto snahy Komisia na konferencii o obnove Ukrajiny v júli 2025 predstavila prístup „Tím Európa“ zameraný na kultúrne dedičstvo na Ukrajine. Prístup „Tím Európa“ v súčasnosti zahŕňa 76 opatrení 24 členských štátov⁶⁹ a Komisie, ako aj prísľuby členských štátov v prospech Ukrajinského fondu kultúrneho dedičstva. Tento proces, ktorý v roku 2025 vyvinula nadácia Aliph na žiadosť Ukrajiny, získal technickú podporu od Komisie, a to aj prostredníctvom publikácie s názvom *Case Studies on Cultural Heritage Funds in Europe* (Prípadové štúdie o fondoch kultúrneho dedičstva v Európe), ktorá vyšla v máji 2025⁷⁰.

21. Úloha kultúry a kultúrnych pracovníkov pri podpore a obrane demokracie a ľudských práv v nestabilných situáciách

V záveroch Rady o strategickom prístupe EÚ k medzinárodným kultúrnym vzťahom a rámci pre činnosť (prijatých Radou pre zahraničné veci 8. apríla 2019)⁷¹ sa uznáva potreba prierezového prístupu ku kultúre so zameraním na posilnenie účinnosti a dosahu zahraničnej politiky EÚ začlenením medzinárodných kultúrnych vzťahov do jej nástrojov. Vyzýva sa v nich na lepšiu politickú koordináciu medzi generálnymi riaditeľstvami Komisie, členskými štátmi a kultúrnymi organizáciami, napríklad vo forme spoločného vypracúvania stratégií na miestnej úrovni zo strany delegácií EÚ, členských štátov EÚ a Komisie. V rámci kultúrnej spolupráce sa naďalej podporujú spoločné hodnoty a jedinečná kultúrna rozmanitosť Európy ako základný kameň globálneho vplyvu EÚ vo svete, pokiaľ ide o spravodlivé, rovnocenné a dlhodobé partnerstvá.

Jednota v kultúrnej rozmanitosti: V júni 2024 zorganizovala v Bruseli Platforma pre kultúrne vzťahy na žiadosť Európskej služby pre vonkajšiu činnosť seminár na tému „Sloboda umeleckého prejavu, ľudské práva a úloha medzinárodných kultúrnych vzťahov v Európe a mimo nej“. Pätnásť rečníkov z inštitúcií EÚ a zástupcovia členských štátov a občianskej spoločnosti diskutovali o dôležitosti podpory slobody umeleckého prejavu v prostrediach, kde sa tento priestor zužuje, o tom, ako využiť kultúrnu rozmanitosť na podporu dialógu a odolnosti, o vplyve politickej dynamiky na medzinárodné kultúrne vzťahy, ako aj o nestabilných podmienkach a realizácii projektov.

V rámci podujatia slovinského predsedníctva s názvom FutureUnlocked! (Budúcnosť odomknutá!) (12. – 15. septembra 2021) sa diskutovalo o kultúrnych a kreatívnych sektoroch ako o katalyzátoroch zmien. Toto podujatie usporiadalo ministerstvo zahraničných vecí a zlúčila sa v ňom Konferencia o kultúre v zahraničných vzťahoch na vysokej úrovni, podujatie Creative Forum Ljubljana, samit európskych kreatívnych odvetví a zasadnutie vyšších úradníkov o medzinárodných kultúrnych vzťahoch. Do jeho zemepisného rozsahu patril aj západný Balkán, južné Stredozemie a Afrika.

Členské štáty riešili túto otázku prevažne prostredníctvom financovaných iniciatív. Medzi ne patrí okrem iného financovanie projektov kultúrnych MVO, do ktorých sú zapojení umelci v exile z Ruska a Bieloruska, granty pre ukrajinských umelcov a programy umeleckých rád zamerané na podporu slobody umeleckého prejavu, kultúrneho podnikania a sociálneho začlenenia v nestabilných podmienkach.

5. VÝHLAD DO BUDÚCNOSTI: ĎALŠÍ PRACOVNÝ PLÁN PRE KULTÚRU

V tomto rýchlo sa meniacom (geo-) politickom a globálnom prostredí sa kultúra stáva strategickou

⁶⁹ AT, BE, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SK, SE.

⁷⁰ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie, mládež, šport a kultúru a Európska sieť expertov na kultúru, *Case Studies on Cultural Heritage Funds in Europe* (Prípadové štúdie o fondoch kultúrneho dedičstva v Európe), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/1231060>.

⁷¹ [Závery Rady o strategickom prístupe EÚ k medzinárodným kultúrnym vzťahom a rámci pre činnosť](#).

silou pre demokratickú, odolnú a konkurencieschopnú Európu, zakorenenú v našich spoločných hodnotách, slobode umeleckého prejavu a základných právach. Kultúrne a kreatívne sektory však čelia naliehavým výzvam, od umelej inteligencie a narušenia tradičných modelov digitálnymi technológiami až po hospodársku nestabilitu a sociálnu dynamiku. Európa im musí poskytnúť podmienky na to, aby sa mohli adaptovať, inovovať a prosperovať, a tým zabezpečiť, že budú pripravené na budúcnosť.

Táto vízia je zakotvená v **Kultúrnom kompase pre Európu z roku 2025**, prostredníctvom ktorého Komisia vytvorila ambiciózný strategický rámec EÚ pre tvorbu politík. V Kompase sa stanovujú kľúčové smery na podporu a posilnenie kultúrnych a kreatívnych sektorov a na začlenenie kultúry do všetkých oblastí politiky. S podporou konkrétnych kľúčových opatrení – z ktorých mnohé sa už realizujú – Kompas vytvára základ pre dlhodobé politické ambície.

Na základe toho, ako aj na základe výsledkov pracovných plánov pre kultúru, je **spoločné vyhlásenie Európa pre kultúru – kultúra pre Európu z roku 2026**⁷² trojstrannou politickou dohodou medzi Európskym parlamentom, Radou EÚ a Komisiou. Zakotvujú sa v ňom spoločné záväzky a hlavné zásady pre prioritné oblasti spolupráce na úrovni EÚ v oblasti kultúry, pričom sa plne rešpektujú právomoci členských štátov. Toto vyhlásenie, ktoré podporili všetky tri inštitúcie, posilňuje strategický smer stanovený v Kompase a poskytuje spoločný referenčný bod pre budúcnosť.

Ďalší viacročný **pracovný plán pre kultúru po roku 2026** teraz ponúka kľúčovú príležitosť premeniť túto spoločnú víziu a politický konsenzus na ciele, účinné a časovo ohraničené opatrenia. Vďaka úzkej súčinnosti s novými strategickými základmi, ktorý poskytujú Kompas a spoločné vyhlásenie, môže pracovný plán ďalej posilniť súdržnosť politík a podporiť komplementárnosť s existujúcimi alebo plánovanými iniciatívami. Prostredníctvom zamerania na **najnaliehavejšie témy a konkrétne opatrenia** môže pracovný plán podporiť účinnú spoluprácu medzi členskými štátmi v oblasti kultúry na úrovni EÚ.

Tento názor potvrdzujú aj výsledky prieskumu. Niekoľko členských štátov zdôraznilo potrebu súdržného, komplementárneho a efektívne štruktúrovaného pracovného plánu, ktorý by nadväzoval na doterajšie úspechy. Komisia preto odporúča, aby sa v ďalšom cykle uplatňoval **cielenejší a akčnejší prístup**, pričom by sa malo zabrániť nadmernému počtu tém, aby sa predišlo preťaženiu programu a aby sa zabezpečila vykonateľnosť zo strany členských štátov a Komisie. Pracovné metódy by mali byť starostlivo prispôbené danej téme a cieľu, pričom administratívna záťaž by mala byť obmedzená na minimum. Členské štáty vyjadrili podobné obavy a zdôraznili potrebu sústredenia sa na podstatné veci a efektívnosti.

Témy, ktoré členské štáty považujú za najrelevantnejšie pre ďalší pracovný plán, sa vo veľkej miere zhodujú s prioritami Kultúrneho kompasu a spoločného vyhlásenia. Z odpovedí takisto vyplynula preferencia kontinuity, pričom sa však kladie dôraz na prispôbenie zamerania tak, aby odrážalo súčasné výzvy. Kľúčové priority pre ďalší pracovný plán, ktoré formulovali aj ministri kultúry počas politickej diskusie na zasadnutí Rady EYCS 12. mája 2026, možno zhrnúť takto:

- **Umelá inteligencia a kultúrne a kreatívne sektory** – vzhľadom na úlohu umelej inteligencie pri posilňovaní európskej konkurencieschopnosti, potrebu nájsť rovnováhu medzi zavádzaním technológií a zachovaním kultúrnej a jazykovej rozmanitosti a práv tvorcov, ako aj vzhľadom na etické a právne dôsledky umelej inteligencie a jej dôsledky z hľadiska transparentnosti pre kultúru. Vzhľadom na to Komisia pripravuje osobitnú stratégiu v oblasti umelej inteligencie, ktorej prijatie sa plánuje na rok 2027. Ďalší pracovný plán ponúka príležitosť zahrnúť doplnkové opatrenia s cieľom uľahčiť výmenu informácií o národných iniciatívach, ako aj osobitné činnosti zamerané na nadviazanie na odporúčania vyplývajúce zo štúdie o objaviteľnosti rozmanitého európskeho kultúrneho obsahu v digitálnom prostredí, ktoré sú určené členským štátom.
- **Pripravenosť na krízu, bezpečnosť, odolnosť v rámci kultúry a prostredníctvom nej**, vrátane budovania mieru a ochrany a zachovania kultúrneho dedičstva, sú čoraz dôležitejšie. Naliehavosť tejto témy ešte zvyšuje geopolitická nestabilita a vznikajúce konflikty, zmena

⁷²

Podpísané 18. júna 2026. Ú. v. EÚ C/2026/3440, 25.6. 2026, [EUR-Lex – C_202603440 – SK – EUR-Lex](#).

klímy a extrémne poveternostné javy. Ako ďalej potvrdzuje prebiehajúca politická činnosť v rámci Európska stratégie únie pripravenosti⁷³, v rámci ktorej sa kultúrne dedičstvo označuje za jednu z 19 kľúčových spoločenských funkcií, je potrebné vyvíjať a posilňovať ad hoc koordinačné mechanizmy na miestnej, regionálnej a európskej úrovni, a to popri rozsiahлом vzdelávaní a zvyšovaní informovanosti občianskej spoločnosti. S cieľom napredovať v dosahovaní týchto cieľov sa Komisia domnieva, že pre ďalší pracovný plán bude mať významnú pridanú hodnotu zamerať sa na pripravenosť na riziká v oblasti kultúrneho dedičstva a doplniť úsilie členských štátov prostredníctvom posilnenej koordinácie a výmeny odborných poznatkov, a to aj prostredníctvom využitia skúseností získaných v kontexte konfliktov a kríz, najmä na Ukrajine. Kultúra pritom naďalej zohráva kľúčovú úlohu pri posilňovaní sociálnej súdržnosti a odolnosti, najmä pri riešení globálnych výziev. Dôležitú úlohu môžu zohrávať digitálne prostriedky, ako napríklad digitálne uchovávanie a 3D digitalizácia, zatiaľ čo medzigeneračná výmena môže prispieť k zachovaniu nehmotného dedičstva a tradičných remesiel.

- **Prístup ku kultúre a kultúrnemu dedičstvu** má naďalej kľúčový význam, najmä v oblastiach s nedostatočnou dostupnosťou, pre osoby so zdravotným postihnutím a pre znevýhodnené alebo marginalizované komunity. Ide pritom o posilnenie účasti na kultúrnom živote a využitie kultúrnej infraštruktúry, ako sú knižnice, múzeá a kultúrne centrá, ako priestorov pre angažovanosť v blízkosti obyvateľov a ako hnacích síl miestneho, regionálneho a územného rozvoja. Dobre zdokumentovaný význam prístupu ku kultúre pre demokratickú účasť, ako aj pre individuálny a spoločenský blahobyt zaručuje, že táto téma zostáva jednou z priorit. Komisia v tejto súvislosti do roku 2028 navrhne usmernenia EÚ týkajúce sa kultúry pre zdravie a blahobyt. Tento proces si bude vyžadovať intenzívnu angažovanosť a spoluprácu medzi členskými štátmi. Ďalší pracovný plán by k tomu mohol významne prispieť. Okrem toho, s cieľom zlepšiť prístup mladých ľudí ku kultúre a kultúrnemu dedičstvu, existuje priestor na výmenu osvedčených postupov a riešenie výziev medzi členskými štátmi v súvislosti s programami kultúrnych preukazov realizovanými na vnútroštátnej, regionálnej, miestnej alebo cezhraničnej úrovni.
- **Strategické investície do kultúry a inovačné finančné nástroje** sú nevyhnutné na rozšírenie zdrojovej základne kultúrnych a kreatívnych sektorov a na uvoľnenie potenciálu kultúry pri riešení súčasných i budúcich výziev. Mohli by sa ďalej preskúmať a rozvíjať nástroje, ako sú kombinované financovanie, verejno-súkromné partnerstvá, filantropia a daňové stimuly. Budúca spolupráca na úrovni EÚ v rámci ďalšieho pracovného plánu by mohla zohrávať kľúčovú úlohu pri poskytovaní usmernení, výmene poznatkov a výmene osvedčených postupov, najmä vzhľadom na rôznorodé národné modely financovania a skúsenosti. Táto výmena by sa mohla týkať aj skúseností získaných pri využívaní Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a podpory v rámci politiky súdržnosti (vrátane Európskeho fondu regionálneho rozvoja) v oblasti kultúry, a to najmä s cieľom inšpirovať možné budúce investície do kultúry v rámci navrhovaných národných a regionálnych plánov partnerstva.
- **Ochrana slobody umeleckého prejavu** sa stala dôležitou témou v diskusii na úrovni EÚ s rastúcim konsenzom o jej kľúčovej úlohe v demokratických a otvorených spoločnostiach. Tento jej rozmer sa odráža v práci Rady zameranej na úlohu kultúry v demokratickej odolnosti v rámci súčasného pracovného plánu. Ochrana slobody umelcov a kultúrnych pracovníkov tvoriť bez cenzúry alebo zastrašovania a vyjadrovať svoje názory na verejné otázky je v EÚ kolektívnou zodpovednosťou. Ďalší pracovný plán ponúka príležitosť nadviazať na tento pokrok a presadzovať slobodu umeleckého prejavu nielen ako základný kameň našich demokracií, ale aj ako základnú pracovnú podmienku, ktorá umožňuje prosperujúce a rozmanité kultúrne prostredie.
- **Zlepšovanie pracovných podmienok** umelcov a kultúrnych pracovníkov, spolu so slobodou umeleckého prejavu, zostáva kľúčovou prioritou, ktorú by bolo potrebné zachovať a ďalej rozvíjať v ďalšom pracovnom pláne. To by umožnilo nadviazať na už dosiahnuté výsledky a zohľadniť poznatky z prebiehajúcej práce v rámci Kultúrneho kompasu, najmä

z pripravovanej správy o stave kultúry a Charty umelcov EÚ.

- **Medzinárodné kultúrne vzťahy EÚ** naďalej predstavujú kľúčovú oblasť činnosti na úrovni EÚ, ktorá ponúka priestor na posilňovanie súdržnosti, strategického zosúladenia a efektívnej realizácie kultúrnej spolupráce s partnerskými krajinami. Ako sa zdôraznilo v rámci nedávnej otvorenej metódy koordinácie venovanej tejto téme, sú potrebné jasnejšie geografické a tematické priority, aby sa predišlo roztrieštenému prístupu v rámci jednotlivých nástrojov a projektov. V rámci ďalšieho pracovného plánu by prvým krokom mohla byť komplexná štúdia alebo zmapovanie existujúcich dohôd o pridružení a partnerstve so zameraním na ich ustanovenia týkajúce sa kultúry, a to spolu so zdokonalením mechanizmov výmeny informácií s členskými štátmi. Tým by sa umožnilo strategickejšie zosúladenie v budúcich rokovaníach a zaistilo by sa, aby ustanovenia týkajúce sa kultúry odrážali nielen ciele EÚ, ale aj skutočnú situáciu v súvislosti s angažovanosťou členských štátov v partnerských krajinách, a zároveň by sa posilnil vplyv týchto ustanovení pri plnom dodržiavaní zásady subsidiarity. Komisia navyše podporuje odporúčanie skupiny otvorenej metódy koordinácie, ktorého cieľom je zlepšiť kontinuitu zasadnutí vyšších úradníkov a ich zosúladenie so širšími strategickými prioritami.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti by ďalší pracovný plán mohol **upevniť dosiahnutý pokrok a posilniť prebiehajúce pracovné činnosti, pričom by sa flexibilným spôsobom zohľadnili nové priority** a zabránilo by sa rozptýleniu či zdvojovaniu úsilia. Vďaka úzkej spolupráci môžu členské štáty a Komisia premeniť spoločné priority na konkrétne a trvalé výsledky politik na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni.

PRÍLOHA: Prieskum o vykonávaní pracovného plánu pre kultúru na roky 2023 – 2026 – Analýza odpovedí členských štátov EÚ

PRÍLOHA

Prieskum o vykonávaní pracovného plánu pre kultúru na roky 2023 – 2026

Metodika

V období od 3. februára 2026 do 19. marca 2026 sa uskutočnil cielený prieskum medzi členskými štátmi EÚ zameraný na vykonávanie pracovného plánu EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026. Dotazník bol rozoslaný do všetkých 27 členských štátov EÚ a bolo doručených 26 odpovedí. Dotazník bol navrhnutý tak, aby sa v ňom zhromaždili kvantitatívne aj kvalitatívne údaje o hodnotení súčasného pracovného plánu zo strany členských štátov, o jeho vykonávaní, o jeho prínose pre tvorbu vnútroštátnych politík, o vhodnosti jeho pracovných metód a o prioritách pre prípadný ďalší pracovný plán s ohľadom na Kultúrny kompas pre Európu a návrh spoločného vyhlásenia Európa pre kultúru – kultúra pre Európu.

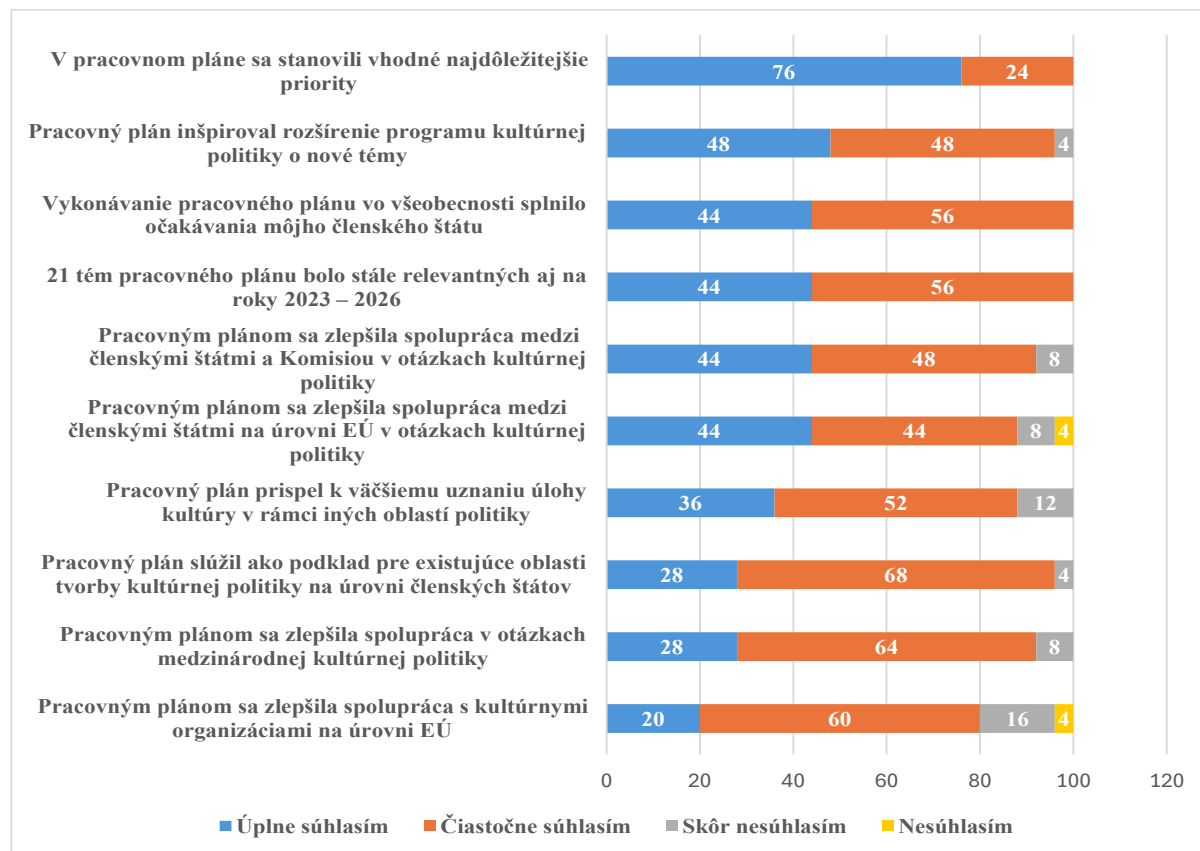
Dotazník obsahoval uzavreté aj otvorené otázky. Obsahoval hodnotiace otázky s použitím štvorstupňovej stupnice, otázky typu „áno/nie“, otázky s možnosťou výberu viacerých odpovedí a otvorené textové polia, ktoré členským štátom umožňovali vysvetliť svoje hodnotenia, uviesť príklady a podrobnejšie stanoviť priority. Prieskum sa zamerával na päť širokých oblastí: i) celkové posúdenie relevantnosti a vykonávania pracovného plánu; ii) jeho príspevok k tvorbe politík v členských štátoch v rámci 21 tém a opatrení; iii) posúdenie pracovných metód, vrátane otvorenej metódy koordinácie (OMK), šírenia informácií a pracovných podmienok; iv) úvahy o prioritách pre ďalší pracovný plán, a to vrátane tematických a prípadných sektorových priorít, a v) záverečné poznámky.

V analýze sa kombinoval deskriptívny prehľad kvantitatívnych odpovedí s tematickým hodnotením kvalitatívneho materiálu. Odpovede na uzavreté otázky boli zosumarizované s cieľom identifikovať celkové trendy v hodnoteniach a preferenciách členských štátov. Otvorené odpovede sa preskúmali s cieľom identifikovať opakujúce sa témy, názorné príklady a vysvetlenia hodnotení či priorít. Údaje vypracované na základe údajov z prieskumu sú uvedené v tejto prílohe.

Predbežné zistenia vyplývajúce z analýzy prieskumu boli 27. marca 2026 predstavené výboru Rady pre kultúrne záležitosti v Bruseli, kde mali členské štáty možnosť vyjadriť sa k týmto počiatočným výsledkom. Táto spätná väzba bola podkladom pre ďalšie zdokonalenie analýzy uvedenej v tejto správe.

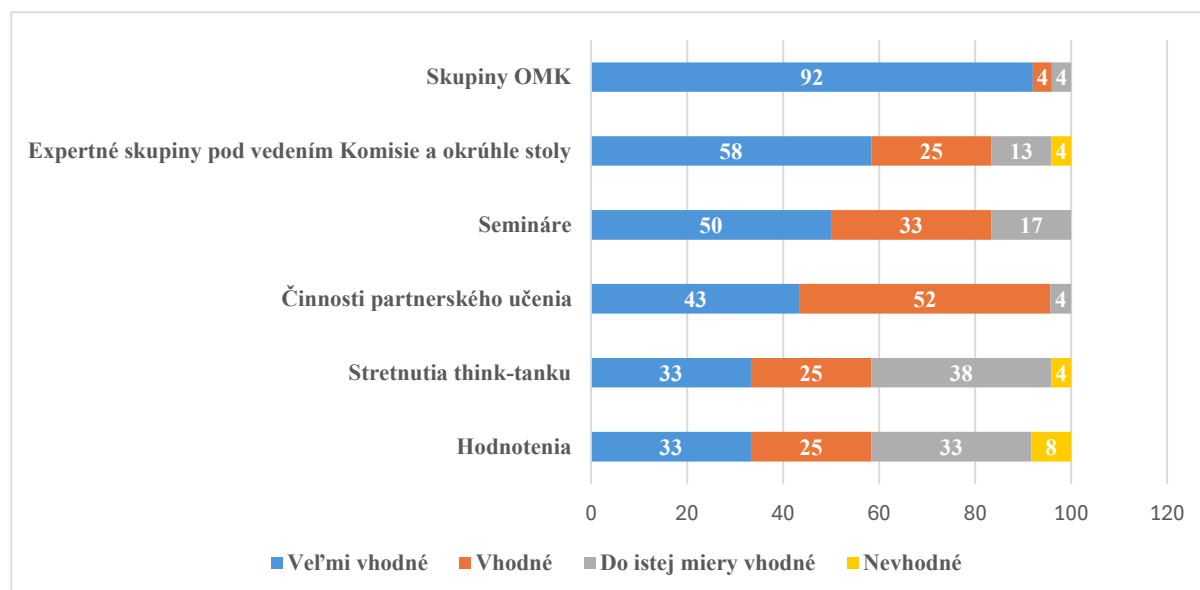
Analýza odpovedí členských štátov EÚ

Graf 1: Celkové hodnotenie pracovného plánu EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026 a jeho vykonávania (hodnotenie nasledujúcich tvrdení členskými štátmi) (v %)

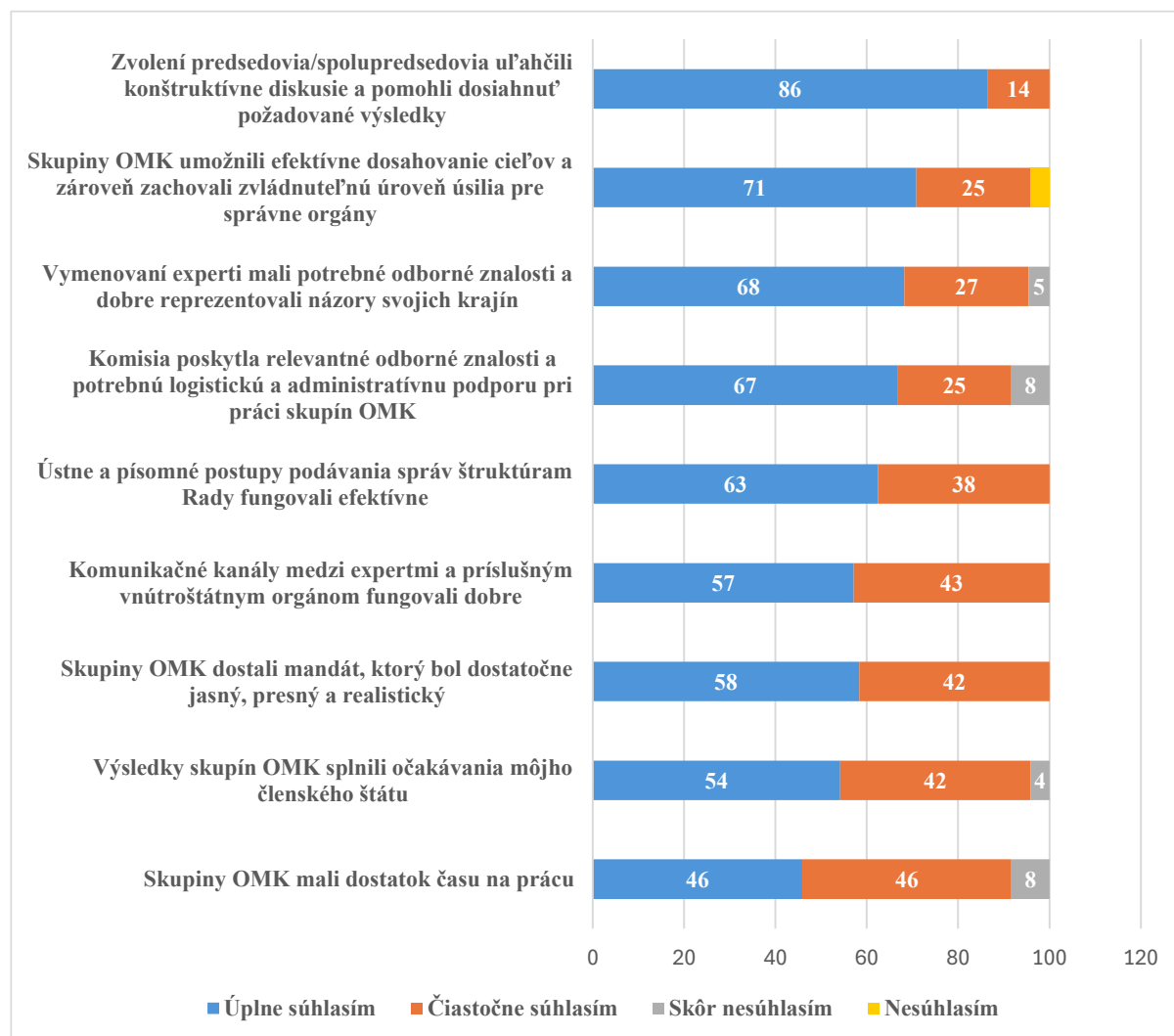
Zdroj: prieskum pre členské štáty EÚ týkajúci sa pracovného plánu EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026, údaje spracované spoločnosťou Panteia, 2026.

Graf 2: Za ako vhodné považujete tieto pracovné metódy na dosiahnutie cieľov pracovného plánu? (v %)

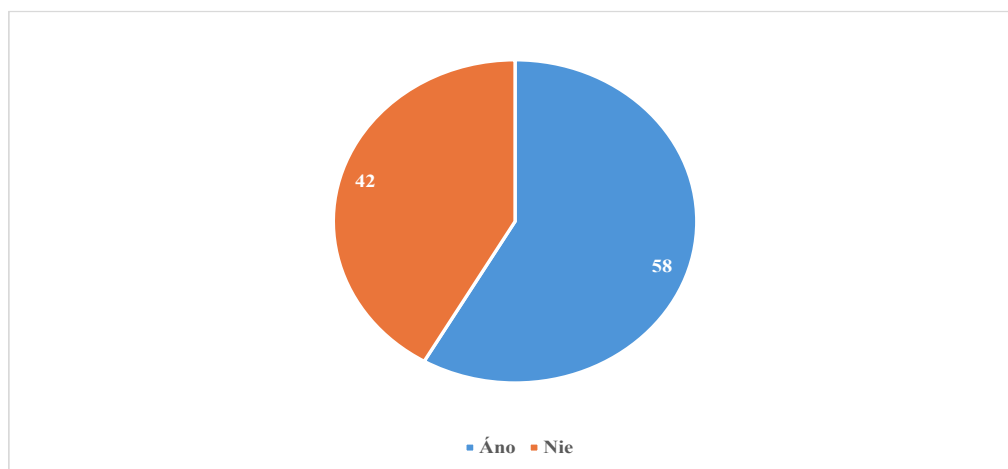
Zdroj: prieskum pre členské štáty EÚ týkajúci sa pracovného plánu EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026, údaje spracované spoločnosťou Panteia, 2026.

Graf 3: Ako hodnotíte tieto tvrdenia týkajúce sa pracovných podmienok a aspektov výkonnosti v súvislosti so skupinami otvorenej metódy koordinácie (OMK)? (v %)

Zdroj: prieskum pre členské štáty EÚ týkajúci sa pracovného plánu EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026, údaje spracované spoločnosťou Panteia, 2026.

Graf 44: Myslíte si, že by sa v rámci ďalšieho pracovného plánu EÚ mali začať diskusie o konkrétnych kultúrnych a kreatívnych sektoroch? (v %)

Zdroj: prieskum pre členské štáty EÚ týkajúci sa pracovného plánu EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026, údaje spracované spoločnosťou Panteia, 2026.

Graf 55: Ktorým témam by ste v ďalšom pracovnom pláne dali prednosť?* (% výberu)

(*) Poznámka: Členské štáty si mohli vybrať až päť tém, ktorým by dali prednosť.

Zdroj: prieskum pre členské štáty EÚ týkajúci sa pracovného plánu EÚ pre kultúru na roky 2023 – 2026, údaje spracované spoločnosťou Panteia, 2026.